

ა ენმერქარი ღა ენსუხბირანა

შესავალი

1. აგურთა წყოზა წმინდა მთიდან ამობრწყინებული,
2. ქალაქი ქულაზა,¹ ცას წვედება მიწინდან,
3. რომლის სახელიც თვალწარმტაცია ცისარტყელასავით – ურუქი,²
4. ცას წვედება სინათლით თვალისმომჭრელით,
5. ცის წინაშე დგას, დარად ახალი მთვარისა.
6. ბრწყინვალედ ნაშენი, დაჯილდოებული ძალთა სიდიადით;
7. დაარსებული ბრწყინვალე დღეს, წმინდა მთის დარად,
8. მთვარის შუქივით მოჰფენია შუმერის მიწას,

¹ ქულაზა – იხ. ურუქი.

² ურუქი – (შუმ. უნუგ „სადგომი“, „ბინა“), უძველესი შუმერული ქალაქი, ასპარეზი ეპიური და მითოლოგიური თქმულებებისა. ურუქის მკვიდრნი იყვნენ ენმერქარი, ლუგალბანდა და გილგამეში. იქვე ჩაისახა ლეგენდები მათ შესახებ. შუმ. ეპოსის თანახმად, ურუქის მეფემ გამოიგონა ლურსმული დამწერლობა. იყო ინანას საკულტო ქალაქი, სადაც იდგა მისი მთავარი ტაძარი ე-ანა. ქულაზა ეწოდებოდა ურუქის ერთ ნაწილს, სავარაუდოდ, მის შემოგარენს. ურუქის ქებით იწყება გილგამეშის ეპოსი. იხ. ზ. კიკნაძე, 1984.

9. მიწაზე ბრწყინავს, მზის სხივის დარად;
10. მაკე ფურივით უხვია ხბოსთან,
11. ქვეყნის საზღვრამდე აღწევს ურუქის დიდება,
12. მისი მელამი¹ პრიალა ვერცხლს ჰგავს,
13. სამოსივით ჰფარავდა არათას, ზენარივით გადაჰფარვოდა.
14. ოდეს დღე იყო ბატონი, ღამე უფლისწული და მზე მეფე,
15. არათას სუქალმახი² იყო ანსიგარია,
16. ენმერქარის, ქულაბას ბატონის, სუქალმახი იყო ნამენათუმა,
17. იგი იყო ბატონი და იყო უფლისწული,
18. იმ ერთი ღამის ბატონი, იმ ერთი ღამის უფლისწული,
19. მაგრამ მეორე, ანსიგარია იყო მრავალი ღამის ბატონი და მრავალი ღამის უფლისწული.
20. ღმერთად შობილი კაცი იყო
21. და ღმერთის მსგავსი...

¹ მელამი – შემზარავი და მომაკვდინებელი შუქი (ნათება), რითაც შემოსილი იყვნენ მხოლოდ ღმერთები, ღვთაებრივი საგნები და მოვლენები, ღმერთებთან წილნაყარი ადამიანები. მელამის გამოხატულებაა რქიანი ტიარა, რომელიც შუამდინარელ ღმერთებს ახურავთ. მელამის წართმევით ღვთაება კარგავს ღვთიურობას.

² სუქალმახი – ეს ტერმინი ჩნდება შუმერის სახელმწიფოს არსებობის მეორე ეტაპზე (ძვ.წ. XXV-XXVI ს.ს), განსაკუთრებით ურის III დინასტიის პერიოდში ჩანან პიროვნებები ამ ტიტულით. ტერმინი ორი ნაწილისგან შედგება: *sukkal* – ვეზირი და *maḫ* – დიდი, ანუ დიდი ვეზირი, კურიერი. იხ. ჯემალ შარაშენიძე, სუქალმახის ინსტიტუტი შუმერში, თბილისი, 2008.

22. ეს დავა იყო ურუქ-ქულაბას ბატონსა და ენსუხგირანას შორის.
23. ენსუხგირანა, არათას ბატონი
24. იყო პირველი, რომელმაც შიკრიკს ურუქზე უთხრა:
25. „ის უნდა დამმორჩილდეს, უნდა დაიდგას ჩემი უღელი!
26. „თუ კარგად მემსახურა, მაშინ მე და ის,
27. „მაშინ ის შეძლებს ინანასთან შესვლას ეგარაში,¹
28. „თუმც მე შევალ ინანასთან არათას ეზაგინაში,²
29. „ის ინანასთან დანვება აყვავებულ სანოლში,
30. „მე კი ინანასთან ტკბილ ძილს მივეცემი ღვთაებათა მორთულ სარეცელზე;
31. „იგი შეძლებს შეხვდეს ინანას ღამით სიზმრებში;
32. „მე კი ინანას ფეხებს შორის ღვთიურ წიაღს ვესაუბრები;
33. „ის დააპურებს ბატებს ქერით;“
34. „მე, რა თქმა უნდა, ბატებს ქერით არ დავასუქებ.
35. „მე შევაგროვებ მათ კვერცხებს და ჭუკებს კალათში,
36. „მომცროებს – ჩემი ქოთნისთვის, მოზრდილებს – ჩემი თასისთვის,
37. „ყოველი რაც ბატებისგან დარჩება,
38. „ჩემს მორჩილ ქვეყნის ბატონთ გაუფუნაწილებ.“
39. ეს დააბარა მან ენმერქართან.

¹ ეგარა – ინანას ტაძარი არათაში.

² ეზაგინა – (შუმ. „მაღალი, ამაღლებული სახლი“) იგულისხმება ინანას ტაძარი.

40. გარეული ტახივით გარბოდა შიკრიკი, მიფრინავდა შევარდენივით.
42. დაჰფარფატებდა ირიბად ქალაქს ალიონზე ჩიტის გუნდივით;
43. ქვეყნის გულს ღამით შეაღწია ჩიტის გუნდივით;
44. ჩაუქროლა გატყორცნილი ისარივით,
45. მთის შაქანივით,
46. ნავარდობდა ძლიერი სახედარივით,
47. მიერეკებოდა სირბილს მოწყურებული მოხდენილი სახედარივით;
48. ღრიალებდა, როგორც ლომი მინდორში განთიადისას;
49. ჩქარობდა, მგელს გავდა კვიცდაჭერილს;
50. თაყვანს სცემდა [.....] ადგილებს ჩავლისას,
51. სიტყვით ადიდებდა დიდებულ ადგილებს ჩავლისას.
- 51a. ოდეს ენმერქარი წმინდა გიპარში¹ იყო, ის იქ შევიდა –
52. ყველაზე წმინდა ადგილას შევიდა, ოდეს იქ იყო ენმერქარი და წარმოთქვა:
53. „შენთან გამომგზავნა ჩემმა მეფემ;
54. „არათას ბატონმა, ენსუხგირანამ გამომგზავნა შენთან.

ენმერქარი:

- 54a. „რა არის შენი ბატონის სიტყვა, რა დაგაბარა ჩემთან?

¹ გიპარი – შუმ. სახლი, სადაც სრულდებოდა საკულტო ქორწინების რიტუალი (ჰიეროგამია) ქალაქის თუ ქალაქ-სახელმწიფოს ღვთაებასა და ქურუმს შორის. იხ. ზ. კიკნაძე, 1984.

54b. „რა არის ენსუხგირანას სიტყვა, რა დამაბარა ჩემთან?

შიკრიკი:

- 54c.** „ეს არის ჩემი ბატონის სიტყვა, ეს დამაბარა შენთან,
54d. „ეს არის ენსუხგირანას სიტყვა, ეს დამაბარა შენთან,
55. „ეს ბრძანა ჩემმა მეფემ:
56. „უნდა დამმორჩილდეს, უნდა დაიდგას ჩემი უღელი!“
57. „თუ კარგად მემსახურა, მაშინ მე და ის,
58. „მაშინ შეძლებს ინანასთან შესვლას ეგარაში,
59. „თუმც მე შევალ ინანასთან არათას ეზაგინაში;
60. „იგი დაწვება ინანასთან აყვავებულ სანოლში;
61. „მე კი ტკბილ ძილს მივეცემი ინანასთან ღვთებათა მორთულ სარეცელზე;
62. „იგი შეხვდება ინანას ღამით სიზმრებში,“
63. „მე კი ინანას ფეხებს შორის ღვთიურ წიაღს ვესაუბრები;
64. „ის დააპურებს ბატებს ქერით;
65. „მე, რა თქმა უნდა, ბატებს ქერით არ დავასუქებ.
66. „მე შევაგროვებ მათ კვერცხებს და ჭუკებს კალათში,
67. „მომცროებს – ჩემი ქოთნისთვის, მოზრდილებს – ჩემი თასისთვის
68. „ყოველივე, რაც ბატებისგან დარჩება,
69. „ჩემს მორჩილ ქვეყნის ბატონთ გავუნანილებ.“

ენმერქარის პასუხი:

70. ურუქის ბატონი... მწყემსი, რომელიც ხალხს მიმართავს,
71. არის კისერი, რომელიც მართავს და ლაგამს დებს მათ;
72. იქ, სადაც სიმშვიდეს ჰპოვებს,
73. იგი ზეცის შურდულია – შევარდენია, იგი ასევე მათი ბუდეა.
74. არათას დიდი ტაძრის აგურთა წყობა,
75. ...არათაში....დიდი
76. ...მოტანილი...
77. იგი ვინც თიხას აქცევს ფირფიტად, იგი ვინც გამოცდის თიხის ფირფიტას;¹
78. „იგი ვინც ინანასთან იცხოვრებს არათას ეზაგინაში,
79. „მაგრამ მე ვიცხოვრებ მასთან, როდესაც ვარსკვლავი ციდან მინაზე დაეშვება!
80. „იგი შეძლებს ტკბილ ძილს მიეცეს ინანასთან, მორთულ სარეცელზე,
81. „მე კი დავწვები ინანას აყვავებულ სანოლში.
82. „მის უკან სგ-ლომია და მის წინ pirig-ლომი,
83. „უკანა ლომი განდევნის წინა ლომს,
84. „და წინა ლომი განდევნის უკანა ლომს,
85. „უკანა ლომი ყოველთვის განდევნის წინა ლომს,
86. „და წინა ლომი ყოველთვის განდევნის უკანა ლომს,
87. „და ასე დღე არ დაღამდება და ღამე არ გათენდება,

¹ გაურკვეველი ადგილია, ამოვარდნილი კონტექსტიდან. დამწერლობის გამოგონებაზე საუბარი პოემაში „ენმერქარი და არათას ბატონი“. შესაძლოა გადმოტანილი იყოს.

88. „მთელი გზა დავეხეტები ინანასთან ერთად, უსასრულოა სიყვარულის ღამე.
89. „უთუ¹ არ [აჩერებს] მზერას ჩემს ღვთაებრივ გვირგვინზე.
90. „ერთხელ ინანა შემოვიდა ჩემს წმინდა გიპარში;²
91. „ენლილმა³ ჭეშმარიტი კვერთხი და გვირგვინი მიბოძა;
92. „ნინურთამ,⁴ ენლილის ვაჟმა,
93. „კალთაში ჩამისვა, როგორც წყალი კალაპოტში.
94. „არურუმ,⁵ ენლილის დამ,
95. „მარჯვენა მკერდზე მიმიწვინა, მარცხენა მკერდზე მიმიწვინა,
96. „ოდეს შევედი დიდ ტაძარში,
97. „იგი კიოდა, მსგავსად ანზუდისა ბარტყს რომ უკვივს;¹

¹ უთუ – შუმ. მზის ღმერთი. ინანას რანგის ღვთაებაა. ინანას ძმა ზრუნავს მასზე. უთუ ითვლება ურუქის ლეგენდარული მეფეების მამად.

² იგულისხმება სიყვარულის დაუსრულებელი ღამე.

³ ენლილი – (შუმ. „ჰაერის უფალი, სივრცე“) უზენაესი ტრიადის წევრი (ანუ, ენლილი, ენქი). ითვლებოდა დემიურგად და შუმერელი ხალხის ეროვნული ერთიანობის ღმერთად.

⁴ ნინურთა – შუმ. ომისა და ნადირობის ღმერთი, ენლილის ძე.

⁵ არურუ – (შუმ. „თელისმიმნიჭებელი“) ქალღმერთი, რომელიც ადამიანის შექმნაში იღებს მონაწილეობას. მისი შექმნილია პირველი კაცი და და შემდგომაც ხელს უწყობს კაცთა მოდგმის გამრავლებას.

98. „და როდესაც ახლოს მივედი,
99. „ბარტყვივით ლულუნებდა, მაგრამ ის ბარტყვი არ არის.
100. „არ განშორდება მშობლიურ ქალაქს, სადაც შობილა;
101. „არასდროს ყოფილა სხვა ქალაქი, ურუქის მსგავსად ნაშენი;
102. „ინანა ცხოვრობს ურუქში. რა არის არათა მისთვის?
103. „აგურით ნაშენ ქულაბაში ბინადრობს, რომელიც მთაა ბრწყინვალე ძალით ამაღლებული. რა ძალუძს?
104. „ხუთი, ათი წელი არ წავა არათაში;
105. „ინანას წასვლაზე არათაში,
106. „ეანას ქურუმი ქალი
107. „მესაუბრა; გამანდო ვარსკვლავის გადაწყვეტილება: ინანა არ წავა არათაში.
108. „ვისაც არაფერი აბადია, ვერ დააპურებს ბატებს;
109. „მე დავაპურებ ბატებს ქერით.
110. „კვლავ შევავროვებ ბატის ჭუკებს და კვერცხებს კალათში,
111. „მომცროებს – ჩემი ქოთნისთვის, მოზრდილებს – ჩემი სპილენძის თასისთვის;
112. „ყოველი, რაც დარჩება,
113. „ჩემს მორჩილ შუმერის მმართველთ გავუნანილებ!“
114. ენმერქარის შიკრიკი ენსუხგირანას მიუახლოვდა;
115. მის წმინდა გიპარში, მის ყველაზე წმინდა ადგილას,
116. ყველაზე წმინდა ადგილას, სადაც მეფე კვარცხლბეკზე ზის,
117. ენსუხგირანამ რჩევა ჰკითხა, პასუხს ელოდა;

¹ იგულისხმება ინანას სიხარულის კვილი, როდესაც ენმერქარი შედის მასთან ტაძარში, როგორც სატროფო.

118. Išib, lumah, გუდუ და გირსიგა ცხოვრობენ გიპარში.¹
119. მან მოიხმოი და რჩევა კითხა:
120. „რას ვუთხრა მას? რა მოვახსენო?“
121. „რა ვუთხრა ურუქისა და ქულაბას ბატონს?“
122. „რომლის ხარი ჩემსას შეერკინა,
123. „ურუქის ხარმა გაიმარჯვა;
124. „მისი ფალავანი ჩემსას შეეჭიდა,
125. „ურუქის ფალავანმა აჯობა;
126. „რომლის ძალლი ჩემს ძალლს შეებრძოლა,
127. „ურუქის ძალლმა გაიმარჯვა.“
128. უხუცესებმა უპასუხეს გულახდილად:
129. „პირველი იქნები, ურუქში გაგზავნილი,
130. „ენმერქარისთვის შეთვლილი დიადი სიტყვა;
131. „ვერასდროს აჯობებ ენმერქარს, თავს მოიტყუებ;
132. „დანებდი! შენი სწრაფვა ფუჭია, დამანგრეველი, როდის ჩანვდები ამას?“

ენსუხგირანა:

133. „ჩემი ქალაქი ნანგრევებად რომც იქცეს, რომც შიგ მოვექცე,
134. „არასოდეს დავმორჩილდები ურუქისა და ქულაბას ბატონს.“

გრძნეული:

¹ išib, lumah, gudu – ქურუმთა კატეგორიები. girsiga – ტაძრის მსახური.

135. იყო გრძნეული ერთი, მისი გრძნეულება იყო ჰამაზუში,¹
136. სახელად ურგირუნა, გრძნეული ჰამაზისა,
137. როდესაც ჰამაზუ ნანგრევებად იქცა, არათა გადმოლახა,
138. სადაც გრძნეულება გააგრძელა ე-გიპარის შიდა
დარბაზებში.
139. მან მიუგო ანსიგარიას:
140. „ბატონო ჩემო, რატომ არის, რომ უხუცესები ქალაქისა,
141. „წარღვნის დროიდან არსებული მამები,
142. „აღარ სწყალობენ ქვეშევრდომთ, აღარ აძლევენ რჩევებს?
143. „მე ურუქში არხებს გავიყვან
144. „და მას არათას ბრწყინვალებას დავუმორჩილებ.
145. „ურუქის ბედი ოდითგანვე დადგენილია.
146. „ყოველს ჩემს ურიცხვ ლაშქარს დავუმორჩილებ:
სამხრეთიდან ჩრდილოეთამდე, თიამათიდან კედარის
ტყემდე;²
147. „ჩრდილოეთიდან სურნელოვან კედარის ტყემდე.“
148. „ურუქი (თავის) დოვლათს ნავებით გადაზიდავს,
149. „ნავები არათას ეზაგინაში თავს მოიყრიან.“
150. ქვეშევრდომი ანსიგარია ქალაქის თავზე ავიდა, ის....
151. ...ანსიგარია....

¹ Hamazi/u – ქალაქი ბაბილონის ჩრდ-აღმოსავლეთით, კირკუ-
კის აღმოსავლეთით.

² თიამათი, კედარი; თიამათი – (აქად. ზღვა). მდებარეული სან-
ყისი ბაბილონურ კოსმოგონიაში, მლაშე წყლების ჰერსონი-
ფიკაცია. კედარი – ძვირფასი ხე, რომელიც შუამდინარეთში
ლიბანიდან შემოჰქონდათ.

152. ...ვერ... შეძლო
153. „ბატონო ჩემო, რატომ არის, რომ უხუცესები ქალაქისა,
154. „ნარღენის... დროიდან არსებული მამები,
155. „ალარ სწყალობენ ქვეშევრდომთ, ალარ აძლევენ რჩევებს?
156. „მე ურუქში არხებს გავიყვან!
157. „და მას არათას ბრწყინვალებას დავუმორჩილებ.
158. „ურუქის ბედი ოდითგანვე დადგენილია.
159. „სამხრეთიდან ჩრდილოეთამდე, თიამათიდან კედარის
ტყემდე ჩემი ლაშქრით დავიმორჩილებ,
160. „ჩრდილოეთიდან სურნელოვან კედარის ტყემდე,
161. „ურუქი დოვლათს ნავებით გადაზიდავს,
162. „ნავები არათას ეზაგინაში თავს მოიყრიან.“
163. ეამა ბატონს.
164. ხუთი მინა ოქრო მისცა
165. და ხუთი მინა ვერცხლი.
166. უთხრა, ულუფად საუკეთესო კერძი ექნებოდა;
167. საუკეთესო სასმელი ექნებოდა;
168. „როდესაც (ჩემი) ხალხი ომის ნადავლს მოიხვეჭს,
169. „ცხოვრებას ქონებით და სიხარულით აგვივსებ, შენს ხელს
შეახებ ნეტარებას!!“ – ასე დაჰპირდა.
170. გრძნეულმა ჩააგდო პირველი თესლი.
171. (მისი) გზა ნისაბას¹ ქალაქ ერეშზე დააყენა.

¹ ნისაბა – (შუმ. შეიძლება ნიშნავდეს „პურის მომნიჭებელს“, რასაც მოწმობს მისი ვარიანტი ნიდა-ბა, ნინდა-„პური“) მოსავ-ლიანობის და მარცვლეულის ქალღმერთი.

172. ბოსელში შევიდა, იქ ფურები ცხოვრობენ.
173. ფური მის წინ ცახცახებდა, გულს ბაგა-ბუგი გაჰქონდა;
174. ფური აალაპარაკა, თითქოს ადამიანი ყოფილიყოს:
175. „ფურო, ვინ შეჭამს შენს ნალებს? შენს რძეს ვინ დალევს?“

ფური:

176. „ნისაბა შეჭამს ჩემს ნალებს;“
177. „ნისაბა დალევს ჩემს რძეს;
178. „ჩემს ყველს, ბრწყინვალე გვირგვინით ამოყვანილს,
179. „დიდ სანადიმო დარბაზში მიიტანენ, ნისაბას სანადიმო დარბაზში;
180. „თუ ჩემს ნალებს ამ ბრწყინვალე ბოსლიდან არ წაიღებენ,
181. „თუ ჩემს რძეს ამ ბრწყინვალე ბოსლიდან არ წაიღებენ,
182. „ნისაბას ერთგული ფური, ენლილის უფროსი ქალიშვილი, ვერ მიიღებს შე-სანირს.“¹

გრძნეული:

183. „ფურო, შენს ბრწყინვალე რქებს შენი ნალები, შენს ზურგს შენი რძე!
184. „ფურის ნალები (მის) რქებში გროვდება, ზურგზემიჯონავს.“
185. იგი ჩავიდა ბრწყინვალე სადგომში, ნისაბას ბოსელში.

¹ ნისაბა აგრეთვე, დამწერლობისა და, აქედან გამონდინარე, სახელმწიფო ადმინისტრაციულ-ბიუროკრატიული საქმეების ქალღმერთიც არის. პოემაში იგულისხმება, რომ თუ ნისაბა იმიმშილებს, ცივილიზაციაც შიმშილობს.

186. ბოსელში თხა მის წინ ცახცახებდა, გულს ბაგა-ბუგი გაჰქონდა;
187. მან თხა ისე აალაპარაკა, თითქოს ადამიანი ყოფილიყოს;
188. „თხაო, ვინ შეჭამს შენს ნალებს? შენს რძეს ვინ დალევს?“

თხა:

189. „ნისაბა შეჭამს ჩემს ნალებს,
190. „ნისაბა დალევს ჩემს რძეს,
191. „და ჩემს ყველს, ბრწყინვალე გვირგვინით ამოყვანილს,
192. „დიდ სანადიმო დარბაზში მიიტანენ, ნისაბას სანადიმო დარბაზში;
193. „თუ ჩემს ნალებს ამ ბრწყინვალე ბოსლიდან არ წაიღებენ,
194. „თუ ჩემს რძეს ამ ბრწყინვალე ბოსლიდან არ წაიღებენ,
195. „ნისაბას ერთგული ფური, ენლილის უფროსი ქალიშვილი, ვერ მიიღებს შესაწირს.“

გრძნეული:

196. „თხაო, შენს ბრწყინვალე რქებს შენი ნალები, შენს ზურგს შენი რძე!
197. „თხის ნალები მის ბრწყინვალე რქებში გროვდება, ზურგზე მიჟონავს.“
198. შემდეგ ბოსელში ყოველი ჩაჩუმდა, ის დაინგრა;
199. რძე აღარ იყო ფურის ჯიქანში, დღე დაუბნელდათ ხბოებს;
200. პატარა ხბო მშიერი იყო, ბლაოდა გულსაკლავად;
201. რძე აღარ იყო თხის ჯიქანში, დღე დაუბნელდათ თიკნებს;

202. შიმშილისგან დაეცნენ თხაც და თიკანიც, მიიღია მათი დღე....
203. ფურმა ხბოს სიმწრით შებღავლა,
204. თხამ თიკანი გულში ჩაიკრა,
205. წმინდა სადღვებელი დაცარიელდა: დადგა შიმშილი, დაეცა შიმშილისგან;
206. იმ დღეს ბოსელი მართლაც ჩაჩუმდა, ის დაინგრა;
207. მენახირემ ჯოხი დადო, თვალეზს ახამხამებდა;
208. მეცხვარემ, მწარედ ტიროდა, კომპალი გვერდით დადო;
209. მეცხვარე ბიჭმა ბოსელი აღარ მონახულა, სხვაგან წავიდა;
210. მერძევე აღარ გაჰყვიროდა, სხვაგან წავიდა;
211. იქ მხოლოდ ნისაბას მწყემსი და მეჯოგე დარჩნენ,
212. ერთი დედის შვილები,
213. ბოსელში გაიზარდნენ და იქ დარჩნენ;
214. ერთის სახელი იყო მაშგულა,
215. მეორესი – ურედინა.
216. დიდ ჭიშკართან მზე ამოვიდა, ქვეყნიერების სასწაული
217. ავარდნილ მტვერში (ორივენი) გაუჩინარდნენ, ვედრება გაისმა უთუსადმი:
218. „გრძნეულმა არათადან ბოსელი დაანგრია,
219. „ბოსელში რძემ იკლო, გრძნეულმა შეულოცა რძე არ ჰქონოდათ ხბოებს,
220. „ბოსელში სილატაკემ დაისადგურა, რძე და ნაღები მწირი გახადა,
221. „გრძნეულმა მათი ბედ-იღბალი შორს გადატყორცნა, დაწყევლა დასალუჰად.“

ბრძენი ქალი:

222. ...მიუახლოვდა....
223. ... აკვირდებოდა, რა იდო მის წინ..
224. ერეშისკენ გაემართა,
225. რომელიც ბურანუნას¹ ნაპირებზე განოლილა, ღმერთთა მდინარეზე;
226. წავიდა ქალაქს, რომლის სიმდიდრე ანსა და ენლილს დაუდგენია;
227. საგბურუ, ბრძენი ქალი, რომლის ხელი გადაეფარა...
228. ორივემ ქვირითი გადააპნია მდინარეში.²
229. გრძნეულმა დიდი კობრა ამოიყვანა;
230. ბრძენმა ქალმა საგბურუმ არწივი ამოიყვანა;
231. არწივმა კობრა დაიჭირა და მთებში გაფრინდა.
232. კვლავ გადააპნიეს ქვირითი მდინარეში.
233. გრძნეულმა ცხვარი კრავით ამოიყვანა;
234. საგბურუმ მგელი ამოიყვანა;
235. მგელმა დაიჭირა ცხვარი კრავით და დაბლობზე გაიტაცა.
236. მესამედ გადააპნიეს ქვირითი მდინარეში.
237. გრძნეულმა ფური ხბოთი ამოიყვანა;
238. საგბურუმ ლომი ამოიყვანა;
239. ლომმა დაიჭირა ფური ხბოთი და ქაობის ლერწამში გაიტაცა.
240. მეოთხედ გადააპნიეს ქვირითი მდინარეში.

¹ ბურანუნა – მდ. ევფრატის შუმერული სახელწოდება.

² ანკესის ფუნქციით.

241. გრძნეულმა ავაზა და გარეული ცხვარი ამოიყვანა;
242. საგბურუმ მთის ლომი ამოიყვანა;
243. ლომმა შეიპყრო ავაზა და გარეული ცხვარი და მთებში გაიტაცა;
244. მეხუთედ გადააპნიეს ქვირითი მდინარეში.
245. გრძნეულმა ქურციკი ამოიყვანა;
246. საგბურუმ ვეფხვი და nim-ლომი ამოიყვანა;
247. ვეფხვა და nim-ლომმა დაიჭირეს ქურციკი და ტყეში გაიტაცეს.
248. გრძნეულს სახე დაუბნელდა, გონება აემღვრა.
249. მაშინ ბრძენმა ქალმა, საგბურუმ მიუგო მას:
250. „გრძნეულო! შენი ჯადოქრობის არაფერი გესმის!
251. „როგორ შეძლებდი ერეშში წასვლას, ნისაბას ქალაქში,
252. „ქალაქში, რომლის სიმდიდრე ანსა¹ და ენლილს დაუმტკიცებია,
253. „პირველარსებულ ქალაქში, ნინლილის² საყვარელ ქალაქში,
254. „ბოროტი ჯადოქრობისთვის?“
255. გრძნეულმა უპასუხა:
256. „ნავედი ისე, რომ არ ვიცოდი რას ვიქმოდი;
257. „ვირწმუნე შენი ძალა, ნუ განრისხდები!“
258. .. გახდა მორჩილი, თავს იმართლებდა..
259. „გამიშვი, დაო! ნება მომეცი, წავიდე!

¹ ან, ანუ – შუმ. „ცა“. ცის უზენაესი ღმერთი. შუამდინარული პანთეონის ტრიადის პირველი წევრი (ანუ-ენლილი-ენქი).

² ნინლილი – შუმ. „ჰაერის დედოფალი“, ენლილის მეუღლე.

260. „ნება მიბოძე, უვნებელი დავუბრუნდე ჩემს ქალაქს,
261. „მომეცი ნება, უვნებელი დავუბრუნდე არათას, ურყევი ძალის მთაზე.
262. „მე ვიქადაგებ შენს ძლიერებას ქვეყნის საზღვრამდე,
263. „მე აღვაფლენ შენდამი ლოცვებს არათაში, ურყევი ძალის მთაზე,“
264. ბრძენმა ქალმა საგბურუმ მიუგო:
265. „ბოსელში სილატაკე დაასადგურე, რძე და ნალები მწირი გახადე,
266. „მოსპე საუზმე, სადილი, ვახშამი,
267. „დიდი დარბაზის ვახშამისთვის მოსპე რძე და მოსპე ნალები.. უბედურებანი...
268. „არ მიგეტევება რძის და ნალების განადგურებისთვის!
269. „მეფე ნანნას¹ მარადიული რძე ჰქონდა... ბოსელში...
270. „მიუტევებელია შენი ცოდვა. არ ძალმიძს გიბოძო სიცოცხლე...“
271. ბრძენმა ქალმა საგბურუმ გრძნეულს განაჩენი გამოუტანა:
272. მსხვერპლი ევფრატის ნაპირზე გადაჩეხა,
273. სიცოცხლის ძალა ნაართვა, მშობლიურ ქალაქ ერემს დაუბრუნა.

ეპილოგი

274. როდესაც ენსუხგირანამ მოისმინა ყოველი,

¹ ნანნა, ნანარი – შუმ. მთვარის ღმერთის სინის სხვა სახელი.

274. ეახლა ენმერქარს.
276. „შენ მართლაც ინანამ შეგიყვარა, მხოლოდ შენ ხარ დიდებული;
277. „ინანამ ჭეშმარიტად თავის ღვთაებრივი წიაღის ღირსად აგირჩია, სატრფოდ გაგიხადა;
278. „ძღვევამოსილი მბრძანებელი ხარ აღმოსავლეთით დასავლეთამდე! შენს კვალს გამოვყვები!
279. „ვერასოდეს გაგიტოლდები, შენ ხარ მბრძანებელი.
280. „ვერასოდეს გაგიტოლდები!“

ლოცვა ნისაბასადმი:

281. ენსუხგირანასა და ენმერქარის (შორის) დავა-კამათში,
282. ენმერქარი, რომელიც ენსუხგირანაზე ძლიერი იყო,
283. ადიდებდა ნისაბას.

ა ენმერქარი ღა არათას ბატონი

შესავალი

1. ქალაქო! მძვინვარე ხარო, რომელიც ძალას და შიშს აფრქვევ,
2. ქულაბავ! მინის საყრდენო,
3. მკერდით ქარიშხლის უკუმქცვევლო, სადაც დასაბამიდან ბედისწერა დანერილა;
4. ურუქო! ცადაზიდულო მთაო ქვეყნიერების შუაგულში,
5. სადაც მწუხრის შესანიერი მუდამ არის ან-ის ტაძარში.
6. ოდეს ბედისწერათა დაფები ინერებოდა,
7. დიდ მეფეთ ჯილდო ურუქ-ქულაბას ეანა¹ იყო;
8. თავანუელი სიამაყე,
9. ბრწყინვალეა ქორჭილას წარღვნა,²
10. წვიმების შემდეგ დანიწკლული ხორბალი მოდის,
11. რომელიც უხვადა აქვს ურუქს და ქულაბას.

¹ მეფეთა და ღვთაებათა ეპითეტი.

² „ქორჭილას წარღვნა“ – სასოფლო-სამეურნეო დოვლათის აღმნიშვნელი პოეტური ტერმინი.

12. ოდეს დილმუნის¹ მინა არ არსებობდა,
13. ურუქისა და ქულაბას ე-ანა ამ ადგილას აღმართულიყო.
14. ინანას გიპარი დიდებული
15. და ქულაბა აგურით ნაშენი ციმციმებდა, ვერცხლს გავდა საბადოში;
16. [...] ჯერ არაფერი შემოეტანათ, ვაჭრობა არ იყო;
17. [...] ჯერ არაფერი გაეტანათ, ვაჭრობა არ იყო.
18. [ოქრო], ვერცხლი, სპილენძი, კალა, ლილაქვის ზოდები,
19. [მთის მადანი], ჯერ არ მოჰქონდათ მთიანი მხარიდან.
20. [...] არ იყო განბანვა დღესასწაულისთვის,
21. [...] არ იყო ნადიმი,
22. [...] დრო გადიოდა.
23. [...]
24. [...]
25. [...] მრავალფრად ბრწყინავდა,
26. [...] პრიალა ლილაქვით სავსე ღვთაებათა თავშესაყარი
27. მშვენიერი იყო, მსგავსად ხილით დახუნძლული ვერცხლისფერი ხის.
28. რომელიც არათას ბატონმა შექმნა ინანასთვის,
29. ოქროს გვირგვინი და ჯილა დაიდგა,
30. ვისაც ქულაბას ბატონის მსგავსად ვერ ეთაყვანა.

¹ დილმუნი – მითოსური კუნძული, რომელიც მდებარეობდა ქვეყნის აღმოსავლეთით, „სადაც მზე ამოდის“. დილმუნი გაიგვივებული იყო ამქვეყნიურ სამოთხესთან. აქ გამოიყენება, როგორც სავაჭრო გზის სიმბოლო, რაც ეპოსის ძირითადი თემაა.

31. არაფერია ქვეყნად მსგავსი ეანას ტაძრის, წმინდა გიჰარის,¹
32. არათას ტაძრები ნაგები ინანასთვის, ვერ წვდება ქულაბას, აგურით ნაშენს!

ენმეჩქარის თხოვნა და ინანას პასუხი

33. ბატონმა, რომელიც გარდასულ დროში ინანამ შეიყვარა,
34. ნათელი მთიდან ამოარჩია და შეიყვარა,
35. ენმერქარმა, მზის ვაჟმა,
36. თხოვნით მიმართა თავის დას, ქალბატონს, რომელიც სურვილებს ასრულებს;
37. ლოცვით მიმართა დიდებულ ინანას:
38. „დაო, დამითმე არათა ურუქისთვის,
39. „მსგავსად ოსტატთა მიერ დახვეწილი ოქრო-ვერცხლისა!
40. „[დაე], [ჩემთვის] გამოკვეთონ [არათას] ლილაქვის ზოდებიდან;
41. „[დაე, გამოკვეთონ ჩემთვის] გამჭვირვალე, გლუვი ლილაქვა;
42. „[დაე], [ჩემთვის] ააგონ წმინდა მთა ურუქში!
43. „ტაძარი, რომელიც ციდან მიწაზე [დაეშვა] – ადგილი შენი თაყვანისცემის,
44. „საკურთხეველი ეანასი – დაე, [ჩემთვის] ააგოს [არათამ]!
45. „წმინდა გიჰარი, შენი განსასვენებელი,

¹ გიჰარი მოიაზრება, როგორც ინანას განმარტოების და მისადმი თაყვანისცემის ოთახი ეანაში.

46. „დაე, არათამ მომირთოს ხელოვანივით შიდა საკნები.“
47. „და მე, მზეჭაბუკი იქ გადაგეხვიო;
48. „დაე, არათა ურუქს დამორჩილდეს!
49. „დაე, არათას ხალხმა
50. „ჩემთვის ჩამოიტანოს თავის მთების ძვირფასი ქვები!
51. „დაე, ჩემთვის აღმართონ ტაძარი, შენი დიდებული სამყოფელი!
52. „დაე, ჩემთვის ააგონ [...] ღვთაებათა განსასვენებელი!
53. „მაშინ ჩემი ძალაუფლება ქულაბაში ცხადი იქნება;¹
54. „დაე, აყვავდეს აბზუ² წმინდა მთის მსგავსად!
55. „დაე, იბრწყინოს ერიდუმ³, მწვერვალთა მსგავსად!
56. „დაე, ააგონ ჩემთვის აბზუს ტაძარი, თვალწარმტაცი ვერცხლის საბადოსავით!
57. „მაშინ, მე ვიმღერებ აბზუს სადიდებელს.

¹ „ძალაუფლება“ – ამ შემთხვევაში ასე ვთარგმნეთ ტერმინი, რომელიც ზუსტად არ ითარგმნება. ახლოს არის ქართულ „მე“-სთან, მეობასთან. შუმერულ მითოლოგიაში ყველაფერს, რასაც ღმერთები ადამიანს აძლევენ აქვს – „მე“. მაგ., დამწერლობას, ხელოვნებას, მუსიკას და ა.შ.

² აბზუ – პირველარსებული მტკნარი წყლების სტიქია. ბაბილონური კოსმოგონიით უპირისპირდება თიამათს, მლაშე წყლების განსახიერებას.

³ ერიდუ – სამხ. შუამდინარეთის უძველესი ქალაქი, რომელიც ხუთ წარდგნამდელ ქალაქს შორის მოიხსენიება. მისი სახელწოდება „ერიდუგ“ ეტიმოლოგიურად „კარგ ქალაქს“ ნიშნავს. მდებარეობდა ბაჰრეინის ლაგუნასთან, სადაც ევფრატი უერთდებოდა ყურეს. იხ. ზ. კიკნაძე, 1984.

58. „ოდეს დავიბრუნებ ძალაუფლებას ერიდუდან?
59. „მაშ, რისთვის მადგას მეფობის გვირგვინი, შეურყვნელი მსგავსად ტაძრისა?
60. „როდესაც ვიდგამ ურუქისა და ქულაბას გვირგვინს,
61. „დიდი ტაძრის კვერთხოსნები გიპარისკენ მიმაცილებენ,
62. „მაშინ გიპარის კვერთხოსნები¹ დიად ტაძართან მიმაცილებენ.
63. „თაყვანს მცემს ხალხი, შემეგებება შეძახილებით,
64. „მაშინ მე და მზე თვალს გავუსწორებთ!“
65. ბრწყინვალე ქალბატონი, რომელიც მინას გადმოსცქერის,
66. ქალღმერთი, რომელიც ამა-უშუმგალა-ნასთვის ირთვება.²
67. ინანამ, ქვეყნიერების ქალბატონმა,
68. ეს უთხრა ენმერქარს, მზის ვაჟს:
69. „ენმერქარ მოდი, რჩევას მოგცემ და შენ ისმინე!
70. „მე ვიტყვი სიტყვას – შენ გაიგონე!
71. „მეომრებს შორის, მჭერმეტყველი და გულადი შიკრიკი ამოარჩიე,
72. „რომელიც ატარებს ბრძენ ინანას დაფარულ სიტყვას;
73. „ვინც სიტყვას ატარებს ზემოთ, ზუზბის მთათა რიგში;
74. „ვინც სიტყვას ჩაიტანს ქვემოთ, ზუზბის მთათა რიგიდან.
75. „შუშინისა და ანშანის მიწაზე,

¹ გაურკვეველი ტერმინია – „კვერთხი“, კონტექსტიდან გამომდინარე შესაძლოა ნიშნავდეს ტახტრევანს.

² ამა-უშუმგალანა – ინანას სატრფოს, დუმუზის სხვა სახელი.

76. „მას¹ ცუდად შეხვდებიან, მსგავსად პატარა თაგვისა,
77. „დიდ მათა რიგში რომ ფუთფუთებენ.
78. „მის წინ მტვერში დაიჩოქებენ;
79. „არათა დამორჩილება ურუქს!
80. „როდესაც არათას ხალხი
81. „ჩამოიტანს ძვირფას ქვებს მისი მთებიდან,
82. „შენთვის დიდებულ ტაძარს აღმართავენ, დიად სამყოფელს!
83. „დაე, შენთვის ააგონ დიდი, თვალწარმტაცი ღვთაებათა სამყოფელი!
84. „დაე, შენი ძალაუფლება ქულაბაში ცხადი გახდეს!
85. „დაე, აყვავდეს აბზუ წმინდა მთის მსგავსად,
86. „დაე, ერიდუმ შენთვის იბრწყინოს, მწვერვალთა მსგავსად!
87. „დაე, აგიგონ აბზუს ტაძარი, ცნობილი როგორც ვერცხლის საბადო;
88. „მაშინ იმღერებ სადიდებელს [შენ] აბზუსათვის,
89. „მაშინ დაიბრუნებ ერიდუდან ძალაუფლებას,
90. „მაშინ დაიდგამ მეფობის გვირგვინს, მსგავს შეურყვნიელ ტაძრისა,
91. „ოდეს დაიდგამ ურუქისა და ქულაბას გვირგვინს,
92. „დიადი ტაძრის კვერთხოსნები გიპარისკენ გაგაცილებენ,
93. „მაშინ გიპარის კვერთხოსნები დიად ტაძართან მიგაცილებენ.
94. „ხალხი შეგხვდება შეძახილებით, გეთაყვანება
95. „მაშინ მზე შენს თვალს გაუსწორდება!

¹ ინანას, ვის სიტყვასაც შიკრიკი ატარებს.

96. „არათას ხალხი
97. „[თავის ტვირთს] მთელი დღე ზიდავს,
98. „[...] როცა სალამოს სიგრილე დგება,
99. „დუმუზის მიწაზე, სადაც მრავლადაა ცხვარი და ბატკანი,
100. „აქალაგის მდელოებში, დუმუზის რჩეულ ადგილებში,
101. „შენთან ჯოგებად მოვლენ, მთის ცხვრების მსგავსად!
102. „ახლა, მზესავით ამობრწყინდი ჩემი ღვთაებრივი ნიალიდან,
103. „ჩემს სკივრში განძია შენთვის!
104. „დიდება შენ, ენმერქარ, მზის ვაჟო!“

ენმერქარის პირველი გამონათქვამი

105. ბატონმა გულისყურით მოისმინა ინანას სიტყვა,
106. [მეომართა შორის] გულადი და მჭერმეტყველი შიკრიკი შეარჩია
- 106a. და [დააბარა] თავის შიკრიკს [...],
107. სად მიეტანა, ვისთვის მიეტანა, ბრძენი ინანას დაფარული სიტყვა.
108. „სიტყვა უნდა ატარო ზემოთ, ზუბის მთათა რიგში;
109. „სიტყვა უნდა ჩაიტანო ქვემოთ, ზუბის მთათა რიგიდან.
110. „შუშინისა და ანშანის მიწაზე
111. „ცუდად შეხვდებიან, ვითარცა პატარა თავგვს,
112. „რომელიც მრავლადაა მთათა რიგში;
113. „მის წინ მტვერში დაიჩოქებენ.
114. „შიკრიკო, ამცნე არათას ბატონს, უთხარი მას:

115. „გაფრთხილებ! ანვდევენი, არათას ხალხს თავიანთი ქალაქებიდან, როგორც მტრედებს ბუდეებიდან!
116. „მათ შორს გავაფრენ, როგორც ჩიტს ბუდიდან!
117. „დავადებ ფასს უბრალო საქონლისას,
118. „არათას მტვერს შევკრებ, მსგავსად გაჩანაგებული ქალაქისა!
119. „მსგავსად ენქისა, როცა დაწყევლა არათას საცხოვრისი
120. „და გაანადგურა, მეც გავანადგურებ.
121. „ავაოხრებ, წარსულს გავახსენებ! ოდეს მალლა ინანა გააღვიძა
122. [არათას] მოთქმის და გოდების ხმამ;
123. „აღვგვი პირისგან მინისა!
124. „მაშინ¹ ოქრო თვითნაბადი, რომელიც არათას შეუფუთავს ტყავის ტომრებში,
125. „შეკრული ოქროს მტვერი,
126. „ძვირფას ლითონთა აბგა
127. „და სახედრები ტომრებით დატვირთული,
128. „ჩემთვის, შუმერის ახალგაზრდა ენლი-ლისთვის,
129. „ნუდიმუდის² გულის რჩეულისთვის,
130. „ბრწყინვალე ძალის მთას ააგებენ!
131. „დაე, ააგონ საუცხოო ბზით!
132. „დაე, ამომავალ მზესავით იბრწყინონ [მათმა] რქებმა საბრძანებლიდან;

¹ ე.ი. რისი გაკეთება შეუძლია არათას თავის დასაღწევად.

² ნუდიმუდი – (შუმ. „შემქმნელი“), ენქის ერთერთი სახელი.

133. „დაე, კარიბჭის მცველთა ჩირაღდანი აანთონ და გაასხივოსნონ!
134. „არათას საკნებში შენ მისთვის უნდა იგალობო საგალობელი, ეს წმინდა ლოცვა:
135. „ეს არის ნუდიმუდის ლოცვა:¹
136. „ერთ დღესაც აქ აღარ იქნება არც გველი, არც მორიელი;
137. „აღარ იქნება არც აფთარი და აღარც ლომი;
138. „აღარ იქნება გარეული ძაღლი და მგელი;
139. „მაშინ ქვეყნად აღარ იქნება შიში და ძრწოლა;
140. „მაშინ კაცს მტერი აღარ ეყოლება.
141. „იმ ბედნიერ დღეს შუბურისა და ჰამაზუს მიწები,
142. „ორენოვანი ხმაშენყობილი შუმერის მსგავსად, ამ დიდებული ქვეყანის მსგავსად,
143. „ერთად აქადის სამეფოსთან, რომელსაც ყველაფერი აქვს, რაც შეშვენის,
144. „და მართუს მიწაც, მწვანე ველებზე გადაშლილი;
145. „და ყველა ხალხის გამგებელი, ქვეყნიერების ყველა მმართველი,²
146. „შეძლებს, რომ ენლილს ერთ ენაზე ელაპარაკოს!

¹ ნუდიმუდის ლოცვა ბუნდოვანი რჩება მკვლევართათვის.

² „სამყაროს მმართველი ქვეყანა“ მიუთითებს წარმოდგენაზე, რომლის იდეოლოგია გავრცელებული იყო ურის III დინასტიის შუმერში. აღწერს თავის სხვადასხვა ოლქებს, მაგ. შუბური და ჰამაზუ (ჩრდ. და აღმ.), შუმერი და აქადი (ცენტრი) და მართუ (დასავლეთი).

- 147. „იმ დღეს, როდესაც ბატონები, უფლისწულები და მეფეები შეეცილებიან,
- 148. „ენქი ბატონებს, უფლისწულებსა და მეფეებს მათი შუღლისთვის,
- 149. „ბატონებს, უფლისწულებსა და მეფეებს, მათი შუღლისთვის,
- 150. „ენქი, ბატონი სიბრძნისა, ჭეშმარიტი სამართლის ბატონი,
- 151. „სიბრძნისა და ცოდნის ბატონი მიწაზე,
- 152. „არსთა გამრიგე,
- 153. „სიბრძნით რჩეული, ერიდუს ბატონი,
- 154. „შეუცვლის ენას [პირში] იმდენჯერ, რამდენჯერაც იქ მოთავსდება;
- 155. „კაცობრიობის ენა ჭეშმარიტად ერთი იქნება!“

პირველი გზა: ურუქიდან არათაში

- 156. და კიდევ უთხრა ბატონმა შიკრიკი წასვლისას,
- 157. ვინც უნდა წასულიყო მთიან მხარეს, არათასკენ:
- 158. „ლამით იარე სწრაფად, მსგავსად სამხრეთის ქარისა,
- 159. „განთიადზე ადრე წამოდექი, მსგავსად ცვარისა!“
- 160. შიკრიკმა მეფის სიტყვა ყურად იღო.
- 161. ლამით ვარსკვლავთა შუქზე მგზავრობდა,
- 162. დღისით მზესთან ერთად მოგზაურობდა.
- 163. სად და ვის უნდა მიუტანოს გრძნეული ინანას დაფარული სიტყვა;
- 164. ზემოთ ატარა, ზუზის მთათა რიგში;

- 165. ქვემოთ ატარა, ზუბის მათა რიგიდან.
- 166. შუშინისა და ანშანის მინა
- 167. მას ისე შეხვდა, ვითარცა პატარა თავგეს,
- 168. რომელიც მრავლადაა დიდ მათა რიგში,
- 169. ინანას წინაშე მტვერში დაიჩოქეს.
- 170. გადალახა ხუთი, ექვსი, შვიდი მთის რიგი,¹
- 171. როდესაც თვალი გაახილა, ზემოთ აღაპყრო არათაში ჩასულიყო.
- 172. სიხარულით აღვსილმა შეაბიჯა არათას გალავანში,
- 173. თავისი მეფის ბრწყინვალეობა გამოაცხადა;
- 174. გულში დამარხული სიტყვა გააცხადა.²
- 175. შიკრიკმა უთხრა არათას ბატონს:
- 176. „მამაშენმა, ჩემმა მეფემ, გამომგზავნა შენთან;
- 177. „ურუქისა და ქულაბას ბატონმა გამომგზავნა შენთან!“

არათას ბატონი:

- 178. „რა დაგაბარა შენმა მეფემ ჩემთან, რა თქვა მან?“

შიკრიკი:

- 179. „ეს არის, რაც ჩემმა მეფემ თქვა:

¹ შიკრიკი ასრულებს შვიდ გზას ურუქიდან არათამდე, ასევე შვიდ მთას გადაივლის, რაც ფოლკლორში ფართოდაა გავრცელებული.

² შიკრიკს სიტყვები დაზეპირებული ჰქონდა, რასაც შესაძლოა მისთვის პრობლემა შეექმნა, ამისათვის მოგვიანებით ენმერქარი გამონახავს სხვა გამოსავალს – გამოიგონებს დამწერლობას.

180. „ოდეს ჩემი მეფე დაიბადა, ღმერთებმა ბედი დაუწესეს, რომ ყველას ბატონი ყოფილიყო;
181. „იგი ურუქის ბატონია, შუმერის ქვეყნის sag-kal-გველი, რომელიც მიწას ხრავს ფქვილივით;“
182. „ვინც ქვეყნიერების მწვერვალთა ირემია ძლიერი რქებით;
183. „ვინც კამეჩია, მონავარდუ ირემია ღვთაებრივი ჩლიქებით;
184. „ვინც ჭეშმარიტი ფურია, ვინც ქვეყანას გულში ატარებს;
185. „ის არის ენმერქარი, მზის ვაჟი! მან გამომგზავნა შენთან.
186. „აი, რა თქვა ჩემმა მეფემ:
187. „ვაფრთხილებ! განვდევნი, არათას ხალხს თავიანთი ქალაქებიდან, როგორც მტრედებს ბუდეებიდან!
188. „გავაფრენ შორს, როგორც ჩიტს ბუდიდან!
189. „დავადებ ფასს უბრალო საქონლისას!
190. „ არათას მტვერს შევკრებ, მსგავსად გაჩანაგებულ ქალაქისა!
191. „მსგავსად ენქისა, როცა დაწყევლა არათას საცხოვრისი,
192. „და გაანადგურა, მეც ასე გავანადგურებ [არათას]!
193. „ავაოხრებ უწინდელივით, ოდეს მალლა ინანა გააღვიძა
194. „მისი მოთქმის და გოდების ხმამ,
195. „აღვგვი პირისგან მიწისა!
196. „რომ¹ ოქრო ჭეშმარიტი, რომელიც არათას შეუფუთავს ტყავის ტომრებში,
197. „შეკრული ოქროს მტვერი,
198. „ძვირფას ლითონთა აბგა,

¹ ე.ი. რისი გაკეთება შეუძლია არათას თავის დასაღწევად.

199. „სახედრები ტომრებით დატვირთული,
200. „ააგებენ ჩემთვის, შუმერის ახალგაზრდა ენლილისთვის,
201. „ნუდიმუდის გულის რჩეულისთვის,
202. „ბრწყინვალე ძალის მთას ააგებენ!
203. „დაე, ააგონ საუცხოო ბზით!
204. „დაე, იბრწყინონ მაშინ რქებით საბრძანებლიდან ამომავალ მზესავით!
205. „დაე, ანთონ და გაასხივოსნონ კარიბჭის მცველთა ჩირალდანი!
206. „არათას საკნებში შენ მისთვის იგალობებ საგალობელს, ამ წმინდა ლოცვას:
207. „ეს არის ნუდიმუდის ლოცვა!
208. „ახლა მიპასუხე რაც გსურს;
209. „ღერწმის მოკიაფე თავთავის ყლორტთან,
210. „მისთვის, ვისაც დიდი ფური ბრწყინვალე ძალაუფლების მთაზე ატარებდა,
211. „მისთვის, ვინც არათას მინაზე გაიზარდა,¹
212. „მისთვის, ვინც ჭემმარიტი ფურის ძუძუს ნოვდა,
213. „მისთვის, ვინც ქულაბას, დიადი ძალების მწვერვალის, მსახურების ღირსია;
214. „ენმერქარისთვის, მზის ვაჟისთვის,
215. „ნარმოვთქვამ ამ სიტყვებს ეანას ტაძარში, როგორც კარგ ამბავს;

¹ გაუგებარია, რატომ მოიხსენიება ენმერქარი არათას მინაზე გაზრდილად.

216. „და მის გიპარში, ნორჩი MEÑ-ხის ხილით,
217. „გავეუმეორებ ყოველივეს ჩემს მეფეს – ქულაბას ბატონს.“

არათას პასუხი, პირველი გამოწვევა

218. როდესაც შიკრიკმა ასეთი ხმით ილაპარაკა, [არათას ბატონმა უპასუხა]:
219. „შენს მეფეს უთხარი ქულაბას ბატონს, უთხარი მას:
220. „ეს მე ვარ, ბატონი, ვინც უნდა იხსნას,
221. „ვისაც ცა ქედით მიჭირავს, რომელსაც ცისა და მიწის ქალბატონი,
222. „მრავალ ძალათა მპყრობელი ქალღმერთი, დიდებული ინანა,
223. „არათაშია გადმოყვანილი, უძლეველ მთაში;
224. „ვინც გამილო ქვეყნიერების კარიბჭე, მსგავსად კარისა!
225. „რად უნდა დამორჩილდეს არათა ურუქს?
226. „არათა ურუქს არ დამორჩილდება! უთხარი მას ეს!“
227. როდესაც ეს ასეთი [ხმით] თქვა,
228. შიკრიკმა გაუმეორა არათას ბატონს:
229. „იგია ზეცის დიდი დედოფალი, ვინც გვრის შიშის ზარს,
230. „ვინც გაბრწყინებულ მწვერვალზე ბინადრობს,
231. „და ვინც მუდამ რთავს ბრწყინვალე მთის კვარცხლბეკს,¹
232. „ჩემმა ბატონმა, მეფემ ჩემმა, მისმა მსახურმა,
233. „ის ეანაში დააბინავა!
234. „ბატონო, არათა იხსენიება, როგორც მორჩილი!

¹ იგულისხმება მთები, როდესაც ინანა მალღდება მათზე.

235. „ეს ის დაჰპირდა ქულაბაში, აგურით ნაშენში!“
236. შემდეგ ბატონი მოიღუშა, გუნება გაუფუჭდა;
237. არ უპასუხა, პასუხს ეძებდა;
238. ნაღვლიანი თვალებით [თავის] ფეხებს დაშტერებოდა, პასუხს ეძებდა;
239. ბოლოს პასუხი იპოვა და წამოიყვირა,
240. პასუხი დანაბარებზე....
241. შებღავლა შიკრიკს ისე ხმამაღლა, როგორც ხარმა:
242. „შიკრიკო! შენს მეფეს, ქულაბას ბატონს უთხარი:
243. „ეს დიდებული მთის რიგი MEჭ-ხეა, ზეცას შეზრდილი;
244. „მისი ფესვები ბაღეა, მისი ტოტები ხაფანგი;
245. „ჩიტია, რომლის ბრჭყალებიც ანზუდის მსგავსია!
246. „ინანას უძღვევლი ზღუდეა;
247. „რომლის ბრჭყალები, არწივის დარი, ბრწყინვალე მთებს მტრის სისხლით რწყავენ;
248. „არათაში თუნდ ტირიან და [შიმშილობენ...],
249. „წყალი იღვრება და ფქვილი იფრქვევა;¹
250. „მთიან მხარეში ლოცვა სრულდება, მსხვერპლის შეწირვა საპატიო მსახურებაა,
251. „მხოლოდ ხუთი ან ათი კაცი²

¹ ტრადიციულად მსხვერპლს თან ახლავს თხოვნა ან მიმართვა ღმერთებისადმი.

² ამ ხერხით, პატარა რიცხვების ჩამოთვლით, გადმოსცემენ მცირე რაოდენობას. აქ ამ ხერხის გამოყენება მოულოდნელია.

252. „როგორ შეძლებს ურუქის ჯარი ახალწვეულთა, ზუბის მთებისკენ გამო-ლაშქრებას?
253. „თუ შენს მეფეს სურს, რომ პირისპირ [ფართა და ხმლით] შემებას,
254. „თუმც მე მისკენ მივისწრაფი სხვა პაექრობით;
255. „ვისაც არ ესმის ეს *შეჯიბრი*, ერ გაიმარჯვებს,¹
256. „მსგავსად ხარისა, რომ არ იცის სხვა ხარის ძალა;
257. „მაგრამ ვინც შეძლებს ამ პაექრობას, ის გაიმარჯვებს;
258. „მსგავსად ხარისა, რომელმაც იცის სხვა ხარის ძალა;
259. „და გაბედავს ის ამ პაექრობას?
260. „ვინც არ არის მისი ტოლი და სწორი,
261. „დათანხმდება [...] ამგვარ შეჯიბრზე?
262. „[და ერთსაც] გეტყვი შიკრიკო,
263. „ფრთხილად, წარმოვთქვამ ქარაგმებით... ისე, რომ შეძლო არსის გაგება,
264. „ენაში, თათებზე შემართულ ლომთან,
265. „იქ მოღრიალე ხართან,
266. „მის გიპარში, მსგავსად ახალგაზრდა MEÑ-ხის დახუნძლული ნაყოფისა,
267. „შენს მეფეს, ქულაბას ბატონს, ეს გაუმეორეთ:
268. „ეს მათა რიგი მებრძოლია, მაღალი, მრისხანე,
269. „მსგავსად უთუსი, სალამოს შინ რომ მიემართება;“
270. „ეს მათა რიგი მის სახეს მოწყდა სისხლის წვეთივით,

¹ არათას ბატონი სხვაგვარ შეჯიბრში იწვევს ენმერქარს: გონების შეჯიბრში. ასე სურს მისი დამარცხება.

271. „როგორც დიდი ნანა ზეცაში,
 272. „მისი მწვერვალის მელამია, შემზარავი სინათლის მქონე!
 273. „მსგავსია მთების გაუვალი ტყის.
 274. „მას შემდეგ, რაც არათას გვირგვინმა,¹
 275. „ქალღმერთმა ლამამ,² მათა ძალების გულუხვმა მცველმა,
 276. „არათა ზეცის წმინდა გვირგვინად დაადგინა,
 277. „ჩემს სათქმელს ვიტყვი, განვაცხადებ რომ ვარ რჩეული!
 278. „თუ შენი მეფე ახლა არ ყრის ხორბალს ტომრებში, არც
 საზიდავში,
 279. „თუ არ აქვს მთებზე მარცვლეული გადაზიდული;
 280. „მას [შრომით ის] ვერ შეაგროვებდა.
 281. „თუ ის შეძლებს მის ბადეებში ხორბალის ჩაყრას,
 282. „რომ დატვირთოს ამ ბადეებით სახედრები,“
 283. „მათი მარქაფა ცხენები,
 284. „და თუ ის შეძლებს მოგროვებას არათას შიგნით, მის
 გალავანში;
 285. „ჭეშმარიტად, თუ მათ ამგვარ ხერხით შეკრებდა, მაშინ
 გამხიარულდება მარცვლის გროვა;
 286. „მათა ჩირალდანი, სიმბოლო დაფუძნებისა;
 287. „ამ შვიდი კედლის მორთულობა;
 288. „გმირი ქალბატონი ბრძოლას შეშვენის;

¹ ე.ი. ინანა.

² ლამა – (აქად. ლამასუ), მფარველი ქალღმერთი. ის, როგორც ქალღმერთი, ნაკლებად ცნობილია. J. Black, ..

289. „ინანა, ბრძოლის ველის გმირი, ჯარს თავის ცეკვას აცეკვებს;¹
290. „მაშინ არათა ამოარწყევს ლემისმჭამელი ძაღლივით!
291. „მხოლოდ მაშინ დავიჩოქებ მის წინაშე;
292. „მხოლოდ მას შემდეგ დაამტკიცებს თავის მეფობას;
293. „ქალაქის მსგავსად, მხოლოდ მაშინ დავცაბულდები მის ჩრდილში დგომას, უთხარით ეს მას!“

მეორე გზა: არათადან ურუქში

294. ოდეს სათქმელი ამ ხმით თქვა,
295. არათას ბატონმა შიკრიკს
296. დანაბარები მეორედ ათქმევინა,
297. შიკრიკი უკანა ფეხზე შემოტრიალდა გარეულ ძროხასავით;
298. გაფრინდა დილის სიგრილეში წინ კოლოსავით.
299. კმაყოფილმა შეაბიჯა ქულაბაში, აგურით ნაშენში;
300. დიდებული შიდა ეზოსკენ გაეშურა, მეფის დარბაზის შიდა ეზოსკენ.
301. თავის მეფესთან, ქულაბას ბატონთან,
302. სიტყვა-სიტყვით გაიმეორა დანაბარები.
303. ხარივით დაიბღავლა;
304. ენმერქარი უსმენდა ხარზე მოჯირითესავით,
305. მეფემ უბრძანა მარჯვენა მხარეს დაჯდომოდა,
306. მისკენ მარცხენა მხარი მიაბრუნა:

¹ შეტაკებას ჰქვია „ინანას ცეკვა“.

307. „ესმის არათას, რა მოჰყვება მის ასეთ სიტყვას?“ - უთხრა.
308. როდესაც დღე ამომავალმა მზემ გატეხა,
309. ქვეყნიერების მზემ თავი ასწია;¹
310. მეფემ შეუერთა ტიგროსი ევფრატს,
311. ევფრატს ტიგროსი.²
312. დიდი თასები ამოლაგებული და თავმოხდილია,
313. საპირისპიროდ მომცრო ჭურჭელი დალაგდა, ბალახში განოლილი ბატკნებივით;
314. თავმოხდილი მოლაპლაპე თასები მათ გვერდით იდგა;
315. მეფემ თავად მოათავსა ოქროს თასი ეჭ-და – წმინდა ჭურჭელი;
316. ენმერქარმა ჭურჭელი შორი-შორ განალაგა, თვალ უწვდენელად;
317. შემდეგ თიხის ფირფიტა, უხუცესთა კრების წვეტიანი ლერწამი,³
318. ოქროს ქანდაკება, ბედნიერ დღეს გამოკვეთილი,
319. სამართლიანი ნანიბგალი, სიუხვით გაბრწყინებული,
320. ნისაბამ, ყველას მონყალე ქალბატონმა,⁴
321. ენმერქარისთვის გაალო სიბრძნის წმინდა სახლი.

¹ იგულისხმება ენმერქარი, რომელიც სხვაგან მოიხსენიება, როგორც მზის ვაჟი.

² ფაქტია, ერმერქარი ძალიან სერიოზულ ოპერაციას ატარებს, რაც ფიზიკურად შეუძლებელი. ამდენად, პასაჯი ბუნდოვანია.

³ აქ ფირფიტა ნისაბას ეპითეტია, როგორც მოსავლიანობის, ასევე დამწერლობის ქალღმერთის.

⁴ ნისაბა ნანიბგალთანაა გაიგივებული.

322. ზეციურ სასახლეში შესვლისას გულისყურით იყო;
323. ბატონმა გახსნა დიადი საუნჯე,
324. რომლის საზომი ლიდგა – მინაზე დაამაგრა;
325. ძველი ხორბალი სხვა ხორბლისგან გამოარჩია;
326. ალაო დანამა, გაიჟღინთა ყოველი;
327. რომლის ღივი ... დიდხანს იზრდებოდა ჰირინ-ის ტოტივით;
328. ასე ივსებოდა ბადეთა თვლები;
329. მარცვალნი შეაგროვა, ბადენი ამოავსო, ცოტაც კალიის
კბილებისთვის გადააყოლა;
330. ტომრებით დატვირთა სახედრები;
331. მარქაფა ცხენები მიადგა,
332. ყველას მონყალე მეფემ,
333. ურუქის ბატონმა, ქულაბას ბატონმა,
334. რომელნიც არათასკენ მიმავალ გზას გაუყენა.
335. ხალხი წყებად ხვრელიდან დაძრულ ჭიანჭველებს
დაამსგავსა,
336. მეფემ არათას გზას გაუყენა.
337. მთიან მხარეში, არათასკენ მიმავალ შიკრიკს,
338. მეფემ სათქმელი დაუმატა:
339. „შიკრიკო, უთხარი არათას ბატონს:
340. „ჩემი სკიპტრა ქვეყნიერების ბატონობაზე დაფუძნებული,
341. „რომლის ჩრდილქვეშ ქულაბა დაცულია,
342. „რომლის (სკიპტრის) ვარსკვლავთა დარი ტოტების
ჩრდილში, ეანას ტაძარში,
343. „დიდებული ინანა ხელახლა ცოცხლდება;

344. „და თუ ძალუძს მისგან სკიპტრა შექმნას, დაე ხელთეპყრას ის;¹
345. „დაე, ხელთეპყრას ის, როგორც სიმი ლილაქვის და სარდიონის მძივისა;
346. „დაე, არათას ბატონმა მიბოძოს მე ის! უთხარით ეს მას!“

მესამე გზა: ურუქიდან არათაში

347. ენმერქარმა თქვა ასე და
348. შიკრიკი დაადგა არათას გზას.
349. ფეხები მტვერში ეფლობოდა;
350. კენჭებს დაბლა მოახრიალებდა მთიდან;
351. მსგავსად აწამგალ-ურჩხულისა, უდაბურ ადგილებში რომ დახეტიალობს.
352. ოდეს შიკრიკმა არათას მიაღწია,
353. არათას ხალხი
354. სახედრებზე დატვირთულ ტომრებთან სირბილით მიდიოდა, როგორც სასწაულთან.
355. არათას გალავანში, შიდა ეზოში,

¹ მნიშვნელობა ბუნდოვანია, შეუძლია თუ არა მას მსგავსი სკიპტრის გაკეთება? შესაძლოა ენმერქარის სკიპტრა ურუქის MEŠ – ხე იყოს. მაშინ ენმერქარი არათას ბატონს სთავაზობს ხის მცირე ნაწილს, რომ მან ხელისუფლება გაუყოს ურუქის უზენაესი წესის თანახმად. არათას ბატონი ეწინააღმდეგება. დათანხმდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სკიპტრა გადაეცემა.

356. შიკრიკმა ბადეები ამოავსო, მარცვლის გორები აღიმართა,
ცოტაც კალიის კბილებისთვის გადააყოლა;
357. რომლის მიზეზი თითქოს მზე და წვიმა ყოფილიყოს ციდან,
358. ახლა არათა სიმდიდრით აივსო.
359. როგორც ღვთაებათა დაბრუნება მათ სამყოფელში,
360. ისე დაოკდა არათას შიმშილი.
361. არათას ხალხი...
362. მინდვრები ახალმა, [წყლით გაჟღენთილი მწვანე] ქერის
ალაომ დაფარა.
363. შემდეგ ვაჭრები და მალემსრობოლენი [...]
364. [...] ... [...]
365. ... [...]
366. არათას მკვიდრნი [ყურს უგდებდნენ] შიკრიკს,
367. რომელმაც არათას ამბავი გაუმჟღავნა.
368. ამგვარად, არათაში მისი ხელით [...]
369. ...
370. ურუქის ბატონს ის [...] მისი ხელით.

არათას მკვიდრნი:

371. „ხოლო ჩვენ სასტიკ შიმშილობაში,
372. „ჩვენ საშინელ შიმშილობაში, ნება გვიბოძეთ
დავმორჩილდეთ ქულაბას ბატონს!
373. ბრძენი უხუცესები
374. მათ ხელებს უჭერდნენ, კედელს ეყრდნობოდნენ;

375. ბატონს შესთავაზეს თავისი [საგანძური].¹
376. [...] ... მისი სკიპტრა ... სასახლის შუაგულში
377. შიკრიკი [ხმამალლა] წარმოთქვამდა [სიტყვებს, რომელიც ზეპირად ესწავლა]:
378. „[თქვენმა მამამ, ჩემმა მეფემ] გამომგზავნა თქვენთან;
379. „ენმერქარმა, მზის ვაჟმა, მე გამომგზავნა თქვენთან!

არათას ბატონი:

380. „რა არის, რაც შენმა მეფემ თქვა, რა თქვა მან?“

შიკრიკი:

381. „ეს არის, რაც ჩემმა მეფემ თქვა. აი, რა თქვა მან:
382. „ჩემი სკიპტრა, რომელიც ქვეყნიერების ბატონობაზე დაფუძნებულია;
383. „რომლის ჩრდილქვეშ ქულაბა დაცულია,
384. „რომლის სკიპტრის ვარსკვლავთა დარი ტოტებქვეშ, ეანას ტაძარში,
385. „დიდებული ინანა ხელახლა ცოცხლდება.
386. „და თუ შეძლებს გამოთალოს ასეთი სკიპტრა, დაე, ხელთეპყრას!
387. „დაე, ხელთეპყრას ის, როგორც სიმი ლილაქვის და სარდიონის მძივისა.

¹ შესაძლოა, ამ ნაწყვეტში ცხადდება ეპოსის დედააზრი – ვაჭრობის დამყარება, თუ უხუცესები საგანძურს სთავაზობენ ენმერქარს ხორბლის სანაცვლოდ.

388. „დაე, არათას ბატონმა მიზოდოს მე ის! უთხარით ეს მას!“

არათას პასუხი:

389. ოდეს სიტყვა ისმინა,

390. არათას ბატონი ცელაში შევიდა, სადაც დამშვიდდა,
შიმშილით და მარხვით განმტკიცდა.

391. დღე რომ მიიღია, იგი ბოდავდა,

392. არავის ესმოდა მისი ნათქვამი, ვერვინ იგებდა;

393. ხორბლით მაძლარი სახედარივით ენა ებმოდა.¹

394. ააღარა ჰქონდა სათქმელი..

395. რალა ჰქონდა სათქმელი

396. რაც ჰქონდა სათქმელი, ეს იყო:

397. „შიკრიკო, უთხარი შენს მეფეს, ქულაბას ბატონს, უთხარი
მას:

398. „სკიპტრა, რომელიც არც ხის არის, არც ხის სახელით,²

399. „როდესაც ... ხელში აიღებენ და გასინჯავენ,

400. „არ იქნება არც ალვის ხე, არც šimgig-ხე,

401. „არც კედარი, არც კვიპაროსი,

402. „არც hašur-ი³, არც პალმა,

¹ ძალიან კარგი შედარებაა. ხაზგასმულია, რომ არათაში ხორბალი ახალი შესულია.

² GIŠ – დეტერმინატივით, რაც ხეს, ხისას აღნიშნავს. არსებობს მრავალი სახელი. ამ შემთხვევაში ოსტატურადაა გამოყენებული; ტექსტის მიხედვით აშკარაა, რომ ამ ამოცანის გადამწყვეტა შეუძლებელია.

³ ხაშური-ი – კვიპაროსის სახეობა (მდრ. ქართ. „ხაშური“).

- 403. „არც ხე მაგარმერქნიანი, არც ზაბალუმ-ი,
- 404. „და არც ალვის ხე, ეტლივით აყვავებული
- 405. „არც თლილი ლერწამი, მსგავსი მეეტლის სადავისა,
- 406. „არც ოქრო, არც სპილენძი,
- 407. „არც პრიალა ვერცხლი, არც მხოლოდ ვერცხლი,
- 408. „არც სარდიონი და არც ლილაქვა,
- 409. „და თუ ის შეძლებს შექმნას სკიპტრა ასეთი *მასალით*, დაე, გვაჩვენოს;
- 410. „დაე, ხელთ ეპყრას, როგორც სიმი ლილაქვის და სარდიონის მძივისა;
- 411. „დაე ქულაბას ბატონმა მიბოძოს მე ის! ასე უთხარით მას!“

მეოთხე გზა: არათადან ურუქში

- 412. როდესაც [ბატონმა] ასეთი ხმით თქვა,
- 413. შიკრიკი გაქროლდა, კვიცს დაემსგავსა მოჭიხინეს, ეტლის ღვედისგან რომ გათავისუფლდა;
- 414. მიქროდა, როგორც სახედარი ფხვიერ მიწაზე;
- 415. ქარი პირს უვსებდა;
- 416. სწორ კვალს ტოვებდა ნვერცანცარა ვერძივით, (სხვა) ცხვარს რომ რქენს ბრაზით.
- 417. კმაყოფილმა შეაბიჯა ქულაბაში, აგურით ნაშენში;
- 418. თავის მეფესთან, ქულაბას ბატონთან,
- 419. გაიმეორა სიტყვა-სიტყვით დანაბარები...

420. ენქიმ ენმერქარს შეაძლებინა, არსს ჩანვდომოდა.¹
421. ენმერქარმა ბრძანება გასცა, [პირველ] ქვეშევრდომს უბრძანა;
422. მეფემ სასახლეში [...]
423. მეფემ აიღო თმით დაფარული [...],
424. თითქოს მასში რალაც გაეხვია, გადაახვია და ზედ დახედა.
425. ფილთაქვით დანაყა ბალახივით,
426. *შემდეგ ჩაასხა ბრწყინვალე ლერწამში.*
427. მზის სინათლიდან მზის ჩრდილში გაიტანა;
428. მზის ჩრდილიდან მზის სინათლეში გაიტანა;
429. ხუთი, ალბათ ათი წელი გავიდა;²
430. შემდეგ ნაჯახით გააპო ბრწყინვალე ლერწამი;
431. სიამოვნებით დაჰყურებდა;
432. ჭავლით დაასხა ძვირფასი ზეთი, ბრწყინვალე მთის ზეთი;
433. შიკრიკს, რომელიც ნამყოფი იყო მთებში,
434. ბატონმა სკიპტრა ჩაუდო ხელში.

მეხუთე გზა: ურუქიდან არათაში

435. შიკრიკის გაქროლება არათასკენ

¹ ენქი გვევლინება ჩვეულ როლში, როგორც გმირების დამხმარე. ასევე გამოგონების და შექმნის ღვთაება.

² საეჭვოა, მაგრამ არ არის წარმოუდგენელი. შუმერული სიტყვა *mu* ზოგ შემთხვევაში „დროის“ აღმნიშვნელიცაა.

436. ჰგავდა ო-ჩიტის მთებზე გადაფრენას, ბუზივით გაბზუილდა მტვერში.
437. მალალ მთაზე გადაეშვა, როგორც კობრა ეშვება ნყალში, არათასაც მიაღწია.
438. კმაყოფილმა შეაბიჯა არათას გალავანში;
439. დადო სკიპტრა [...]
440. სკიპტრა გარეცხა, გააპრილა.
441. არათას ბატონი სკიპტრამ დააბრმავა;
442. თავის ცელაში, წმინდა ოთახში, შიშით შეალო კარი.
443. ბატონმა šatam – მსახურს დაუყვირა:
444. „ჭეშმარიტად, არათა გაფანტულ ცხვარს დამსგავსებია, რომლის გზა მხოლოდ აჯანყებული მიწებია!“¹
445. „ქალღმერთმა ინანამ
446. „ძლიერი არათა ქულაბას ბატონს გადასცა;
447. „რომელმაც შიკრიკი გამოგზავნა, კაცმა
448. „რომელმაც განგვიცხადა სიბრძნე დაფარული, მზესავით ნათელი,
449. „დიდებული ინანა მონყალედ უყურებს!
450. „საით მივყავართ არათას გასაჭირს?
451. „როდემდე იყოს ჩვენი ხვედრი უღელ-ბორკილი,
452. „ამ საშინელი შიმშილის გამო?
453. „დამშეულები ვიხიხებთ ქულაბას ბატონთან?“

¹ პოეტური სახეა ბარბაროსების მიერ განადგურებული ქალაქისა. სავარაუდოდ იგულისხმება მოსახლეობის აყრა და დეპორტაცია.

454. მაშინ არათას ბატონმა შიკრიკს მიანდო
455. სათქმელი თიხის ფირფიტასავით¹ ღრმადნაფიქრი.
456. „შიკრიკო, უთხარი შენს მეფეს, ქულა-ბას ბატონს, უთხარი მას:
457. „ძალღი, რომელიც არ არის შავი, ძალღი, რომელიც არ არის თეთრი,
458. „ძალღი, რომელიც არ არის ყავისფერი, ძალღი, რომელიც არ არის წითელი,
459. „ძალღი, რომელიც არ არის ყვითელი, ძალღი, რომელიც არ არის ხალიანი. ასეთია ძალღი რომ უნდა მოგცეს!
460. „ჩემი ძალღი მის ძალღს შეეჯიბრება;
461. „და გაცხადდება უფრო ძლიერი, უთხარი ეს მას.“²

მეექვსე გზა: არათადან ურუქში

462. [ბატონმა] უთხრა ასეთი ხმით.
463. შიკრიკი გაემართა შურდულივით.
464. აგურით ნაშენმა ქულაბამ [მსგავსად უპასუხა....]
465. მთის ფერდობზე თხასავით აღაპყრო თვალები,
466. მინდვრიდან გამოსრიალებული უზარმაზარი MIR - გველივით,

¹ ტექსტის მიხედვით თანდათან ცხადდება, რომ ენმერქარის უდიდესი დამსახურება – დამწერლობის გამოგონება, თანდათან ფასდება.

² ამ ნაწყვეტის გარშემო მკვლევართა შორის აზრთა სხვადასხვაობაა. სადავოა, რომ ur აქ ნამდვილად ძალღს ნიშნავს.

467. თავს მალლა წევდა...
468. არათას [ბატონი]¹... ;
469. სამეფო ტახტიდან სიტყვებს ღვრიდა [მძვინვარე
ნიაღვარივით]:
470. „შიკრიკო, უთხარი არათას ბატონს, უთხარი მას ეს:
471. „ქსოვილი, რომელიც არ არის შავი, ქსოვილი, რომელიც არ
არის თეთრი,
472. „ქსოვილი, რომელიც არ არის ყავისფერი, ქსოვილი,
რომელიც არ არის წითელი,
473. „ქსოვილი, რომელიც არ არის ყვითელი, ქსოვილი, რომელიც
არ არის ხალეზიანი, ასეთია ქსოვილი, რომელსაც მივცემ
მას!
474. „ჩემი ძალღი ენლილს უჭირავს, ამ ძალს გაეუგ ზავნი;
475. „ჩემი ძალღი მის ძალს შეეჯიბრება;
476. „ასე გაცხადდება უფრო ძლიერი, უთხარი ეს მას!
477. „და კიდევ (მეორე), რაც უნდა უთხრა, ესეც უთხარი:
478. „რომ შეწყვიტოს ქარაგმებით ლაპარაკი და გადწყვიტოს,
479. „რომ ქალაქი მის წინაშე
480. „ცხვარივით იყოს მწყემსის წინაშე,
481. „მის კარიბჭესთან ლილაქვის წმინდა ბორცვი
482. „მის წინ თავს დახრის გადატეხილ ლერწამივით;
483. „ისინი ბრჭყვიალა ოქრო-ვერცხლს შეკრებენ
484. „ინანასთვის, ე-ანას ქალბატონისთვის,

¹ ეს, რასაკვირველია, შეცდომაა ურუქის შემთხვევაში. იგულისხმება ენმერქარი.

485. „არათას გალავანში, დიდ გროვებად.
486. „მესამე, რაც უნდა უთხრა მას, უთხარი:
487. „გაფრთხილებ: განვდევნი [არათას ხალხს] მის ქალაქიდან, ვით მტრედებს ხიდან,
488. „შორს გავაფრენ მათ, ვით ჩიტებს ბუდიდან,
489. დავადებ ფასს იაფი საქონლისას,
490. „[ქარს დავადევნებ] შორს რომ ნაილოს!
491. „რომლის ხელთაა ძვირფასი ქვეები მთებიდან მოტანილი, მის შესასვლელთან,
492. „ჩემთვის ააგებს ერიდუს, აბზუს, ენუნას ტაძრებს!
493. „ამ ტაძრებს ჩემთვის ეთაყვანება;
494. „რომლის ჩრდილი მინას ჩემთვის დაეფინება!
495. „როცა ის საუბრობს ...
496. „ამცნეთ მას ეს, როგორც ნიშანი!“
497. შემდგომ ბატონი ...
498. ... ტახტის კვარცხლბეკზე, ტახტზე, კეთილშობილ უფლისწულთა თესლი,
499. სრულ მარტოობაში გამოზრდილი ...
500. მისი სიტყვა ძალიან ვრცელი იყო, აზრი ძალიან ღრმა;
501. შიკრიკს სიტყვებით აევსო პირი და დაუმძიმდა, ველარ გაიმეორა დანაბარები;
502. შიკრიკს პირი სიტყვებით დაუმძიმდა, ველარ გაიმეორა დანაბარები;
503. მაშინ ქულაბას ბატონმა თიხა მოზილა, დაფა შექმნა და სიტყვები ზედ გადაიტანა.

- 504. იმ დღემდე არც ერთი სიტყვა არ იყო დაფაზე დაწერილი,
- 505. მაგრამ იმ დღეს, როცა მზე ამოვიდა, ეს ასე იყო:
- 506. ქულაბას ბატონმა სიტყვები თიხაზე გადაიტანა.
იმ დღეს ეს ასე იყო!!

მეხვილე გზა: ურუქიდან არათაში

- 507. შიკრიკი ჰგავდა ჩიტს, რომელიც ფრთებს იქნევს,
- 508. კრავს დადევნებული მგელივით მძვინვარებდა;
- 509. გადალახა ხუთი, ექვსი, შვიდი მთათა რიგი.
- 510. როდესაც თავი ასწია, არათამდე მიეღწია.
- 511. კმაყოფილმა შეაბიჯა არათას გალავანში,
- 512. თავისი მეფის უზენაესობა გამოაცხადა.
- 513. თქვა, რაც გულში ჰქონდა
- 514. და ყოველივე არათას ბატონს გადასცა:
- 515. „მამაშენმა, ჩემმა მეფემ, გამომგზავნა მე;
- 516. „ურუქისა და ქულაბას ბატონმა გამომგზავნა მე;

არათას ბატონი:

- 517. „რა თქვა შენმა მეფემ, რა დაგაბარა?“

შიკრიკი:

- 518. „ეს არის, რაც ჩემმა მეფემ თქვა, რაც დამაბარა:
- 519. „ჩემი მეფე მაღალი MEŠ – ხეა, ენლილის ვაჟი.
- 520. „ხე ისეთი მაღალი გაიზარდა, რომ ცა და მიწა დააკავშირა;
- 521. „რომლის გვირგვინი ცას წვდება;

522. „რომლის ფესვები მიწაში ღრმადაა გადგმული;
523. „იგი იყო, ვინც ქვეყნად მეფობა დაადგინა;
524. „ენმერქარმა, მზის ვაჟმა, მომცა ეს ფირფიტა;
525. „არათას ბატონო! როდესაც დახედავ თიხის ფირფიტას,
გაიგებ სიტყვის დაფარულ არსს.
526. „სანამ მიპასუხებ იმას, რაც გსურს,
527. „ბრწყინვალე მწვერვალის შთამომავალს,
528. „ვისაც ზეციური ფური ღვთაებრივი ძალის მთაზე
ატარებდა;
529. „ვინც არათას მიწაზე გაზრდილა;
530. „ვინც ჭეშმარიტი ფურის ძუძუს ნოვდა;
531. „ვინც ქულაბას, დიადი ძალების მწვერვალის, მსახურების
ღირსია;
532. „ენმერქარს, მზის ვაჟს,
533. „ეანას ტაძარში ვეტყვი ამ სიტყვებს, როგორც კარგ ამბავს,
კარგ ახალ ამბავს;
534. „რომლის გიპარის ნაყოფი ახალ-გაზრდა MEÑ -ხის ნაყოფის
მსგავსია,
535. „ჩემს მეფეს სიტყვას ვეტყვი, ქულაბას ბატონს.“
536. ეს თქვა და
537. შიკრიკმა არათას ბატონს მიაწოდა
538. თიხის დაფა [და ეჭირა ის], როგორც თოქმაჩს;¹
539. არათას ბატონი დაფას დიდხანს დასცქეროდა;

¹ თოქმაჩი – მესპილენძე.

540. სიტყვები იყო წვეტიანი, სოლისებური,¹ შუბლი შეკრა
 არათას ბატონმა;
541. დიდხანს დასცქეროდა დაფას თოქმაჩივით.
542. იმ დროს ბატონი ღვთივ-გვირგვინოსანი, ენლილის ვაჟი
543. იშქური² ქუხდა ცასა და მინაზე.
544. უხმო ქარიშხალს, ხახადაღებული ლომივით ბრდღვინავდა.
545. მინას არყევდა;
546. ფერდობებს არყევდა მთისას,
547. საზარელი ნათება... მისი მკერდის ...
548. შექმნა დიდი მთა;
549. ხრიოკი ფერდობები ახმაურდნენ მთათა შორის;
550. ხორბალმა ზრდა იწყო, გამოჩნდა ცერცვი;
551. ხორბალი ბელელში მრავლად იყო...
552. წაიღეს არათას ბატონისთვის;
553. არათას გალაენის შიგნით წინ დაუყარეს;
554. არათას ბატონი ხორბალს დაჰყურებდა;
555. შიკრიკი გაოცდა...
556. არათას ბატონი შიკრიკს უყვიროდა:
557. „ინანა, ყველა ქვეყნის ქალბატონი არათას იფარავს!
558. „არ მიუტოვებია ქალაქი, რომ ურუქისთვის გადაელოცა!
559. „არ დაუტოვებია ეზაგინა, რომ ეანასთვის გადაელოცა!

¹ შუმერული სიტყვა gag – „ლურსმანი, სოლი“ არ იყო ტექნიკური ტერმინი ლურსმული ნიშნებისთვის, მაგრამ ამ შემთხვევაში აზრი სწორია.

² იშქური – (შუმ). ტაროსის ღმერთი, აქადურად –ადადი.

560. „არ დაუტოვებია მთა ღვთაებრივი ძალის, ქულაბას რომ გადაულოცოს, აგურით ნაშენს!
561. „არც ტკბილი სარეცელი დაუტოვებია, რომ ყვაველებით მორთულ სარეცლისთვის გადაელოცა!
562. „არც მისი ბატონის სისპეტაკე დაუტოვებია, რომ ურუქისა და ქულაბას ბატონს გადაულოცოს!
563. „პირიქით! არათას მარჯვენა და მარცხენა მხარეს
564. „ინანა, ქვეყნიერების ქალბატონი,
565. „იცავს, როდესაც წარღვნა მოდის, ყველაფრის ნამლეკავი!
566. „რჩეულია მისი ხალხი...
567. „დუმუზის მოდგმისაა, რჩეულია ხალხთა შორის,
568. „ვინც ინანას ციური სიტყვა განამტკიცა ქვეყნის საზღვრამდე!
569. „ახლა შეერთნენ გრძნეული ძალლი და სატრფო დუმუზი...
570. „[ჩემო] ჭაბუკო, მომიახლოვდი!..
571. „ისინი წარღვნას გადაურჩნენ;
572. „წარღვნის შემდეგ
573. „ინანამ, ქვეყნიერების ქალბატონმა,
574. „თავისი სატრფოს, დუმუზის დიდი სიყვარულით,
575. „მათ სიცოცხლის წყალი აპკურა;
576. „და მათ მიწა დაუმორჩილა!“
577. როცა გრძნეული ძალლი მასთან მივიდა,
578. ხალეებიანი ქსოვილით თავი დაიფარა,
579. ტანზე ლომის ტყავი მოიხვია;
580. ...

581. ...
582. ...
583. ...
584. ინანა ...
585. მისი სიმღერა ატკობდა ამა-უშუმგალანას, მის ქმარს;
586. იმ დღიდან წმინდა ყურისთვის, დუმუზის ყურისთვის,
587. სრულყოფდა მას, სიმღერას მღეროდა და სიტყვებს
ეუბნებოდა.¹
588. ბრძენი ქალი, როდესაც ღვთაებრივი ძალის მთასთან
მივიდა,²
589. მთაზე ავიდა, როგორც ქალწული,
590. თვალეზი საღებავით დაიხატა,
591. მშვენიერი თეთრი კაბა ჩაიცვა,
592. რომლის ჭეშმარიტმა გვირგვინმა მთვარის შუქივით
გაანათა;
593. თავზე თმის ხვეულები დაიყენა;
594. მისი [ქმარი] ენმერქარი ტახტზე მოისვა და თქვა:
595. „როდესაც თქვენ ამაღლდით ...
596. „[ჭეშმარიტად,] ცხვრები და კრავები გამრავლდებიან
არათასთვის;
597. „[ჭეშმარიტად,] თხები და ციკნები გამრავლდებიან
არათასთვის;

¹ ტექსტს აკლია ნაწყვეტი. გაურკვეველია, ვის ეძღვნება ეს სიტყვები.

² ინანა უნდა იგულისხმებოდეს.

598. „[ჭეშმარიტად,] ძროხები და ხბოები გამრავლდებიან არათასთვის;
599. „[ჭეშმარიტად,] სახედრები და ჩოჩრები გამრავლდებიან არათასთვის!
600. „მას შემდეგ, ახლა ისინი კვერს დამიკრავენ,
601. „ისინი დააგროვებენ ... ზვინებად,
602. „ბარაქა, რომელიც თქვენ გეკუთვნით;
603. „როდესაც არათას ბატონთან [ვაჭრობა] დაანესეთ;
604. „მას სურდა [...]
605. „მან შექმნა [...]
606. „ის წინ [...] მიდიოდა
607. „მან დაადგინა სიმართლე [...]"

3 სტრიქონი გამქრალია

611. „[...] რა ჭირდებოდა
612. „[...] ილუ-სიმღერა, გულის სიმღერა [...]
613. „[...] თქვენი ბარაქა [...] არის კალა [...]
614. „[...] ენლილმა გიბოძათ, ჩემი [ფუფუნე-ბა] ცნობილი იყო!
615. „[...] მამამისი უნაყოფო იყო, თესლს არ გამოყოფდა,
616. „ენლილმა, ქვეყნიერების მბრძანებელმა,
617. „ასე დაადგინა შესრულება:
618. „არათას ხალხს
619. „დაეკისროთ ოქროთი და ლილაქვით ვაჭრობა;
620. „ოქროს ხილის და ხილის ბუჩქის მშვენიერებით,

621. „დახუნძლული ლეღვითა და ყურძნით... ხილი აღმართონ ზვინებად;“
622. „ნუნდაუდებელი ლილაქვა ზოდებად ამოიღონ;
623. „მოიხსნან ტკბილი ლერწმის გვირგვინები;
624. „და ინანასთვის, ეანას ქალბატონისთვის,
625. „შეკრიბონ ზვინებად ეანას გაღავანში.
626. „ახლა, მეფეო, მე დაგარიგებ: ენდე ჩემს რჩევას;
627. „მე ვიტყვი სიტყვას, შენ და შეისმინე!
628. „უცხო ქვეყნიდან კაცს ამოვირჩევ,
629. „არათას ხალხი
630. „იტყვის: [...]
631. „როდესაც მე მოვალ იქიდან [აქ?],
632. „ჩემი მეფობა ვარსკვლავმა ქალბატონმა მიბოძა;
633. „გეშთინანა¹ [...]
634. „იმ ქალაქში [...]
635. „სადაც არ იყო დღესასწაულები [...]
636. ყოველდღე [...]

დაახლოებით ექვსი სტრიქონია გამქრალი.

¹ გეშთინანა – (შუმ. „ციური ვაზი“) დაბალი რანგის ქალღვთაება, დაკავშირებულია ინანასა და დუმუზის მითოსურ ციკლთან. დუმუზის და. ერთადერთი არსება, რომელიც ბოლომდე უერთგულებს მას. იხ. ზ. კიკნაძე, 1984.

a ლუბალბანდა უღაპურ მთეპუი

შესავალი

1. [ოდეს ცა და მინა გაიმიჯნა];
2. ოდეს ყოველი თესლი ჩაიყარა;
3. ოდეს პირველი მოსავალი მოიწია და ქერი შეიჭამა;
4. [ოდეს საზღვრები] დაიდო, ოდეს განისაზღვრა ყოველი;
5. [ოდეს დაიდო საზღვრის ქვები] და ზედ სახელები დაინერა;
6. [ოდეს] გაინმინდა არხები და შესასვლელები;
7. [ოდეს] ქები გაითხარა, როგორც [...]
8. [ოდეს] ევფრატმა, ურუქის წყალუხვმა მდინარემ დედამინა გადასერა;
9. [ოდეს ...] აშენდა;
10. [ოდეს ...] ადგილი მიეჩინა;
11. [ოდეს ...] წმინდა ან-მა წაილო [...];
12. [ოდეს ...] ურუქის მეფე-ბატონის სასახლე ბრწყინვალედ იქნა აგებული;
13. ურუქის კვერთხი და სკიპტრა ბრძოლაში მალლა აღიმართა;
14. ბრძოლაში, რომელიც ინანას თამაშია,

15. ოდეს შავთავიანები¹ იყვნენ დღეგრძელნი და კმაყოფილნი
16. თავიანთ გზასა და ფიქრებში,
17. მთის თხები ჩლიქებით,
18. მთის ირმები თვალწარმტაცი რქებით,
19. ებოძა ენმერქარს, მზის ვაჟს.
20. ოდეს, მეფემ კვერთხი აღუმართა ქალაქს;²
21. ენმერქარმა, მზის ვაჟმა,
22. არათაზე, რომლის ძალა უდრეკია, ლაშქრობა განიზრახა.
23. იგი მემბოხე ქვეყანას გაანადგურებდა.
24. ბატონმა მოიხმო ურუქის მკვიდრნი;
25. სცეს ბუკ-ნალარას, მათი ხმა მისწვდა ქვეყნის საზღვარს;
26. მიაბიჯებდა ურუქის ლაშქარი ყოვლადბრძენი მეფის
სარდლობით;
27. ქულაბას ჯარი ენმერქარს გაჰყვა.
28. ურუქის ლაშქარი წარღვნა იყო;
29. ქულაბას ლაშქარი - ავდრის ღრუბელი,
30. დედამინას შემოკვროდა სქელი ნისლივით,
31. რომლის მტვერი ზეცას წვდებოდა,
32. როგორც ჭილყავებს, ყანიდან აფრენილებს,
33. უხმო თავის ხალხს.
34. ნიშანი ჭაბუკიდან ჭაბუკს გადაეცემოდა;
35. წინ (თავიანთი) მეფენი მიუძლოდნენ;
36. ლაშქარს [ამხნეებდნენ];

¹ ასე მოიხსენიებოდნენ შუმერები.

² იგულისხმება, რომ დაპყრობა გადაწყვიტა.

37. ენმერქარი მთავარსარდალი იყო.
38. ლაშქრის [გამამხნევებელი],
39. [...]
40. [...]
41. ხორბალი. მოსავალი უხვი რომ იყოს;
42. ენლილის გულის ჭემმარიტმა მაამებელმა,
43. [მთელი] ქულაბა მოიხმო.
44. ცხვარივით გაუდგნენ გზას მთის ფერდობზე;
45. მიწას თელავდნენ ფეხქვეშ ხარებივით...
46. გახედა [...] საზღვარს, მათ გზა იცოდნენ;
47. მან გადახედა [...], ხუთმა დღემ ჩაიარა;
48. მეექვსე დღეს განიბანნენ;
49. [...] მეშვიდე დღეს მთების გზას შეუდგნენ;¹
50. გზას საცალფეხო ბილიკით ჭრიდნენ;
51. როგორც წარღვნისას [ტბა დინების წინააღმდეგ მალღდება მთაზე],
52. ბატონი ქარიშხალს მიჰყვებოდა.
53. მზის ვაჟი, ჭემმარიტად ბრწყინვალე ვერცხლი,
54. რომელიც ციდან მიწაზე ჩამოვიდა;
55. თავი უბრწყინავდა,
56. მისი გატყორცნილი ეკლიანი ისრები ელვასავით ანათებენ;

¹ რიცხვი 7 – აღნიშნავს დასრულებულ ციკლს. – შდრ. შიკ-რიკის 7 გზა და და მთათა 7 მწკრივი პოემაში „ენმერქარი და არათას ბატონი“.

57. ბრინჯაოს საომარი ნაჯახი [ლერბი...] მის მხარეს ბრწყინავდა.
58. ნაჯახზე ოსტატურად ნაკვეთი ძალი გვამს ჭამს;¹
59. ისინი შვიდნი იყვნენ, შვიდნი იყვნენ;
60. ქულაბაში შობილი შვიდი ჭაბუკი;
61. შვიდივე ღვთაება ურაშმა² შობა, გარეულმა ძროხამ ძუძუ აწოვა;
62. *შორეულ დღეთა* გამირები იყვნენ, შუმერის მზეჭაბუკები;
63. ან-ის მალალ ტაბლასთან გაზრდილები;
64. ყოველი ლაშქარს მეთაურობდა;
65. ისინი მხედართმთავრები იყვნენ;
66. ჯარის ნაწილებს განაგებდნენ;
67. სამასი კაცის უფროსები;
68. ექვსასი კაცის წინამძღოლები;
69. ყოველს შვიდი-šar,³

¹ მრავლადაა ცნობილი ბრინჯაოს საკულტო იარაღები გარეული ცხოველების გამოსახულებით. ბევრი მათგანი ფალსიფიცირებულია, გარდა ლურისტანიდან ან ზაგროსის მთიანეთიდან შემოტანილისა (მესოპოტამიის ჩრდ-აღმოსავლეთით). მიუთითებს, რომ ენმერქარი სწორი მიმართულებით მიდიოდა.

² ურაში – ღვთაება ურაში ითვლებოდა ანის წინაპრად, ნახსენებია ხამურაბის კანონების პროლოგში. მოგვიანებით მოხდა მისი იდენტიფიკაცია ნინურთასთან. ქ. დილბათის ღვთაება (ბაბილონთან). იხ. Jeremy Black and Anthony green; Gods, emons and Symbols of Ancient Mesopotamia, British Musseum Press.

³ რიცხვი 5 არ აღნიშნავს რიცხვს 36.000, ანუ სრულ ციკლს.

70. ბატონს ერთგულებდნენ, როგორც რჩეული ჯარის ნაწილები.
71. მერვე ლუგალბანდა იყო.
72. [...] წყალში განზანდილი,
73. წინ მიდიოდა, ჩუმად თავდახრილი;
74. მეფეს ჩამორჩა [...], ჯართან ერთად მიაბიჯებდა.

ლუგალბანდას ავადმყოფობა

75. მწყობრად იარეს, როცა განვლეს გზა [ნახევრამდე],
76. მაშინ ლუგალბანდა ავად გახდა, თავი ასტკივდა;
77. სიქაგამძვრალი მისი სხეული ლერწმით დასერილი გველივით ცახცახებდა;
78. მტვერში ბორგავდა ხაფანგში გაბმული ქურციკივით;
79. დაბეჭილ ხელებს მუშტად ვერ კრავდა;
80. ფეხს დამბლა დაეცა, აღარ ძალუძდა მყარად ჯდომა;
81. მეფეს და მეომრებს აღარ ძალუძდათ მისი შველა;
82. მაღალ მთებში დედამინას მტვრის ღრუბელივით ფეხებოდნენ¹ თანამებრძოლები და ამბობდნენ:
83. „იგი უნდა წაიყვანონ უკან, ურუქში!“ – მაგრამ როგორ არ იცოდნენ; ეტარებინათ, არ იცოდნენ;
85. მას ცივ ადგილას, მთებში კბილები [უკანკანებდა];
86. ასე.. თბილ ადგილას [...] მიიყვანეს;
87. მათ [...] მოასვენეს;

¹ გაურკვეველია რა დაფარფატებს, ჯარი თუ მთები.

88. გაუკეთეს თავშესაფარი, მსგავსი ჩიტის ბუდისა;
89. ფინიკი, ლეღვი და საუკეთესო ყველი [...];
90. ახალი ხორცი, რომლის ჭამაც ავადმყოფს შეუძლია;
91. პალმის კალათაში ჩაალაგეს, სახლი მოუწყვეს.
92. ყველა სახის ერბო ბოსლიდან, ახალი ყველი ცხვრის ფარეხიდან;
93. ცივი კვერცხები ზეთში, ცივი მაგრად მოხარშული კვერცხები;
94. წმინდა და ძვირფასი ადგილისთვის ყოველი გაუმზადეს.¹
95. მაგარი ლუდი ფინიკის ნაყენში გაურიეს;
96. პურის ნაჭრები კარაქით [...]
97. ტაბლაზე გაუმზადეს.
98. ტყავის ხურჯინები სავსე სანოვავით;
99. ტყავის გუდები სავსე მარავით;
100. ძმებმა და თანამებრძოლებმა,
101. აღებული მოსავლის გადმოტვირთვისას, მსგავსად მტვირთავისა
102. ყოველი თავთან დაუნყვეს, მთის გამოქვაბულში;²
103. წყალი [...] წყლის ზედაპირიდან [...];
104. მუქი ლუდი, მათრობელი სასმელი, თეთრი ლუდი;
105. მათრობელი ღვინო, საამო [გემოთი];

¹ „წმინდა და ძვირფასი ადგილი“ – საფლავის ეპითეტი.

² ამ ადგილის წაკითხვა და გაგება შეიძლება ორნაირად: ერთი საგზლის დატოვება გადარჩენის შემთხვევაში; და, მეორე, საგზალი საიქიოსკენ მიმავალი „რთული გზის“ გადასალახავად.

106. ყოველი თავთან დაუნყვეს, გამოქვაბულში, წყლის ზედაპირის დონეზე.
107. საკმევლის ზეთი, [...] ზეთი, სურნელოვანი ზეთი, ნარჩევი ზეთები და რძიანა,¹
108. ჭურჭელში ერთად გადაურიეს და [ღრმად გამოქვაბულში]
109. თავთან დაუკიდეს გამოქვაბულში.
110. მისი ძვირფასი, თუთიის ნაჯახი,
111. ზუზის მთებიდან შემოტანილი,²
112. თავთან ჩაურჭეს
113. მახვილი მხრიდან.
114. შავი მთებიდან შემოტანილი,
115. გულ-მკერდზე მიაბეს.
116. ლუგალბანდას თვალი ცრემლით ევსებოდა;
117. ნეტარი ლუგალბანდა თვალს არ ხუჭავდა, მათ შესცქეროდა;
118. ბაგეებს არ ხსნიდა, ბრწყინვალე მზის დარს;
119. ბაგე არც თავის ძმებისთვის გახსნა;
120. მათ კისერი ნამოუნიეს: ის არ სუნთქავდა.
121. მისმა ძმებმა და თანამებრძოლებმა
122. მაშინ ერთად მოითათბირეს:
123. „ჩვენი ძმა მზესავით აღდგება სანოლიდან“³

¹ რძიანა – ბოტ. რძიანა (მცენარე).

² აღბათ შიშობს, რომ ველარასდროს შეძლებს ძვირფასი იარაღის ხმარებას.

³ ან „მზის ამოსვლისას“, მაგრამ „როგორც მზე“ მიანიშნებს მზის კონტაქტზე ურუქის გმირ მეფეებთან, მათ შორის გილგამეშთან.

124. „ეს ნიშანია, განმგმირავმა ღმერთმა მიატოვა;
125. „მაშინ ის შეჭამს და დაღვეს;
126. „მისი ფეხები კვლავ დადგება მინაზე მყარად
127. „და ატარებს მთებით უკან, აგურით ნაშენი ქულაბასაკენ;
128. „მაგრამ თუ ჩვენს ძმას მზე მოუხმობს
129. „წმინდა და ლამაზ ადგილას;
130. „აქ დარჩება მისი კიდურების ძალა;
131. „და როდესაც არათადან დავბრუნდებით,
132. „უკან წავიღებთ მის გვამს ქულაბაში, აგურით ნაშენში.“
133. როგორც დიდი ნანნას [გადენილი] ფურები,¹
134. ბებერ, დასუსტებულ ხარს ბოსლის ფუნაში ტოვებენ,
135. ისე ძმებმა და თანამებრძოლებმა
136. ნეტარი ლუგალბანდა მთის გამოქვაბულში დატოვეს.
137. ცრემლით და ოხვრით,
138. ცრემლით და სლუკუნით,
139. მწუხარებითა და ქვითინით,
140. ლუგალბანდას უფროსი ძმები კვლავ მთებს შეუყვანენ.
141. ორი დღე იწვა სნეული ლუგალბანდა;
142. ნახევარი დღე ორ დღეს დაემატა;
143. და როდესაც მის სამყოფელში მზემ შეანათა,
144. როცა ბოსლებიდან თავები წამოყვეს ცხოველებმა,
145. დღის ბოლოს, გრილ საღამოს,
146. იგი განათდა, როგორც მარადიული;

¹ „ნანნას ფურები“ – ნანნა მთვარის ღმერთია. აქედან გამომდინარე, ვარსკვლავები უნდა იგულისხმებოდეს.

147. მაგრამ ჯერ ჯანი არ ჰქონდა მრთელი;
148. ზეცაში მზეს მიაპყრო თვალები,
149. როგორც ღვიძლ მამას შესტიროდა;
150. გამოქვაბულში მან ხელები მალლა აღაპყრო და
ლოცულობდა:
151. „მზეო, სალამი, გთხოვ, მომარჩინე!
152. „გმირო, ნინგალის¹ ვაჟო, გიძღვნი სალამს, გთხოვ
მომარჩინე!
153. „მზეო, ჩემი ძმები ახლა მალლა, მთებში ადიან;
154. „მამაო, გთხოვ, არ დამტოვო ავადმყოფი გამოქვაბულში,
ყველაზე უკაცრიელ ადგილას ქვეყნად!
155. „სადაც არც დედაა, არც მამა;
156. „არც ნაცნობი, არც საყვარელი!
157. „დედა აქ არ არის, რომ მითხრას: შვილო!
158. „ძმა აქ არ არის, რომ მითხრას: ძმაო!
159. „დედაჩემის მეზობელი, რომელიც ხშირად გვსტუმრობს, აქ
არც ისაა, რომ დამიტიროს,
160. „თუ დედა ღმერთი და მამა ღმერთი აქ დგანან;
161. „მეზობლის ღმერთი იტყოდა: ეს კაცი არ უნდა დაიღუპოს!
162. „მანანნალა ძალღი საბრალოა, უთვისტომო კაცი -
საზარელი;
163. „აქ მთის კიდესთან, უცნობ გზაზე,

¹ ნინგალი – შუმ. ქალღვთაება, სინის მდედრული ცალი. მწერლობაში წარმოდგენილია, როგორც ქალწულ ინანას დედა. მზის ღმერთი უთუც ინანას ძმად იწოდება.

164. „მზეო, აქ არის კაცი ყველასაგან მოკვეთილი: გაუსაძლისია!
165. „გვეედრები, რომ ამ უსახური ადგილიდან წყალივით არ გადმოვიღვარო,
166. „გთხოვ, არ მაჭამო მწარე მტვერი, ნაცვლად ქერისა,¹
167. „გვეედრები, რომ არ მიმატოვონ ტრამალზე დაგდებული ჯობივით;
168. „გთხოვ, ჩემი სახელი ჩემს ძმებს არ შეაძლო;
169. „გთხოვ, არ გამხადო მეგობრების დასაცინი და საჩვენებელი;
170. „გთხოვ, რომ ამ მთებში სულელივით არ აღმასრულო;”
171. მზემ მიიღო მისი ცრემლები;
172. წყალობა ჩამოუშვა გამოქვაბულში.
173. ვისი თამაში ტკბილია ღატაკებისთვისაც;²
174. მეძავი, რომელიც ღუქნიდან გამოდის, მისი სარეცელიც ტკბილია;
175. ვინც საარსებო საზრდოა;
176. ინანა, სინის³ ასული!
177. თავი წამონია, ახლოს მიუტანა მიწის ხარივით;

¹ შუმერულ მითოლოგიაში მტვერი ერთადერთი საკვებია მიწისქვეშა სამყაროში.

² აქ იგულისხმება ინანა. ამ პასაჟში წარმოდგენილია, როგორც სექსუალური სიამოვნების მიმნიჭებელი, რასაც ის მდიდარს და ღარიბს ერთნაერად უნაწილებს. მისი „თამაში“, ჩვეულებრივ, „ომის“ აღმნიშვნელია, მაგრამ, ამ შემთხვევაში, აღნიშნავს სექსს.

³ სინი – შუმ. მთვარის ღმერთი.

178. რომლის მელამი წმინდა შარაა.¹
179. რომლის სახემ გაანათა გამოქვაბული;
180. ლუგალბანდამ ინანას აღაპყრო თვალი ზეცაში;
181. შესტირა, როგორც ღვიძლ მშობელს.
182. გამოქვაბულში მან ხელები მალლა აღაპყრო და
ლოცულობდა:
183. „ეს რომ იყოს ჩემი სამშობლო, ჩემი ქალაქი,
184. „ეს რომ იყოს ქულაბა, ქალაქი, სადაც მშობა დედაჩემმა [...]
185. „ცარიელი მიწა მაინც იყოს, რაც გველსაც კი აქვს!²
186. „მინის ხვრელი მაინც იყოს, რაც აქვს მორიელსაც!
187. „ჩემი ძლიერი ხალხი [...] ჩემი მე [...],
188. „ჩემი დიდებული ქალბატონები [...] ჩემი მე [...],
189. „[...] ე-ანას ...
190. [...]
191. ...
192. „მისი პატარა ქვები მშვენებით ელვარებდნენ;
193. „ზემოთ საგკალ - ქვები, ქვემოთ [...];
194. „მისი ხმაური ზაბუს მხარეში;
195. „მისი ხმით [...] იღება!
196. „გთხოვ, ჩემი სხეული არ გაანადგურო ხაშურის მთებში.“
197. ინანამ ისმინა მისი გოდება;

¹ შარა ინანას ვაჟია. აქ ინანას შარავანდედი, როგორც მწუხრის ვარსკვლავის, აღქმულია მის სახედ.

² გველებსა და მორიელებსაც კი აქვთ სახლი - მიწა. ლუგალბანდა ამბობს, რომ მას არაფერი აქვს.

198. როგორც ჩასვენებულ მზეს, თანაგრძნობით ძილი მიუღვარა;
199. სიმშვიდე შალის ქსოვილივით გადააფარა
200. და ... ის დაბრუნდა ქულაბაში, აგურით ნაშენში.
201. ხარივით, რომელიც არღვევს უკუნ ბნელს,
202. ვარსკვლავმა, „წმინდა ხბომ“¹ მიიპყრო მისი მზერა.
203. ბრწყინავს ცაში გათენების მაუნყებელი ცისკრის
ვარსკვლავივით
204. ის ნათელს აფრქვევს ღამით.
205. სინ! მიმართავდა როგორც ახალ მთვარეს;
206. მამაო ნანნა, ვინც ამომავალ მზეს გზას უჩვენებ;
207. დიდებული ბატონი, რომელსაც შვენის თავის გვირგვინი;²
208. სინი, ენლილის საყვარელი ვაჟი;
209. ღმერთი, რომელმაც მწვერვალს მიაღწია, ბრწყინვალეების
ნიშანს,
210. რომლის მეღამი წმინდა შარას მსგავსია,
211. რომლის სახეს [შეაქვს] ნათელი მთის გამოქვაბულში;
212. ლუგალბანდამ ზეცაში სინს ალაპყრო მაღლა თვალები;
213. შესტირა, როგორც ღვიძლ მამას;
214. გამოქვაბულში მან ალაპყრო მაღლა ხელები და
ლოცულობდა:

¹ გაურკვეველია რატომ იწოდებიან ნანნა და სინი აქ „წმინდა ხბოდ“ (amar kug). წინა სტრიქონში ეწოდება „ხარი“. ასეთი ეპითეთით შემკული იყო მარდუქი. შესაძლოა, ურის III დინასტიის მეფის ამარ-სინის სახელის გავლენა იყოს.

² ნანნას გვირგვინი იყო ახალი მთვარე.

215. „მეფევ, რომელსაც მალლა ზეცაში ვერვინ შეგნვდება;
216. „სინ, რომელსაც მალლა ცაში ვერვინ შეგნვდება;
217. „მეფევ, სამართლის მოყვარულო, მტერო ბოროტების;
218. „სინ, სამართლის მოყვარულო, მტერო ბოროტების;
219. „შენს კეთილ გულს გაახარებს სამართალი;
220. „აღვის ხე, დიადი კვერთხი, შენი სკიპტრაა!
221. „შენ დაგიკარგავს სიმართლის ბორკილები;
222. „მაგრამ არ დაგიკარგავს ბოროტების ხელ-ბორკილი!
223. „განდენი ბოროტს და დათარეშობ გამარჯვებული;¹
224. „ბრაზით რომ გენთება,
225. „შხამს და ღვარძლს შეანთხევ გესლიანი გველივით!“
226. სინმა ისმინა მისი ცრემლები, უბოძა სიცოცხლე,
227. ფეხზე დააყენა.
228. და ჰორიზონტზე კვლავ გამოჩნდა ბრწყინვალე ხარი.
229. ხარი, რომელიც კვიპაროსთა შორის ცხოვრობდა;
230. [მყარად] შემართული ფარი უხუცესთა კრებამ აღიარა;
231. ფარი საგანძურის, რომელსაც ჯარი ეთაყვანება;
232. ამონვერილმა მზემ სხივები
233. გამოქვაბულში ნეტარ ლუგალბანდას მიაფინა.
234. ლუგალბანდას მფარველი სული-დემონი მის წინ ფარფატებდა;
235. ლამა – მფარველი ქალღმერთი უკან ამოუდგა;
236. ღმერთი, რომელმაც განგმირა, გაბრუნდა.

¹ გაურკვეველია რატომ მოიხსენიება მთვარე სამართლიანობის მფარველად. ეს საქმე მზეს-უთუს ეკუთვნოდა.

237. თვალები მზისკენ აღაპყრო ცაში ლუგალბანდამ;
238. შესტირა, როგორც ღვიძლ მამას.
239. გამოქვაბულში მან აღაპყრო ხელები მალლა და
ლოცულობდა:
240. „მზეო, მწყემსო დედამინისა, შავთავიანთა მამაე!
241. „ოდეს იძინებ, შენთან ერთად იძინებს კაცთა მოდგმა;
242. „ოდეს იღვიძებ, ყოველი იღვიძებს შენთან ერთად;
243. „მზეო, უშენოდ
244. „ვერც ჩიტი გაებმება მახეში, ვერც მსახურს დაიჭერენ;
245. „ვინც მარტო დადის, მისი მეგობარი ხარ;
246. „მზეო, წყვილად მოარულთათვის მესამე ხარ;
247. „ვინც სადავეს მართავს, მისი მუზარადი ხარ;
248. „მიუსაფართ, ლატაკებს და მატყუარებს,
249. „შენი სხივი შალის სამოსივით ეფინება;
250. „მონებსაც ეფინება სელის თეთრი სამოსივით;
251. „მოხუცი მდიდარი კაცები
252. „და საბრალო მოხუცი ქალები მზის ბრწყინვალეობას
ერთნაირად ადიდებენ
253. „სიცოცხლის ბოლო დღემდე სიყვარულით!
254. „შენი ნათება ყველა მალამოზე ძლიერია!
255. „ის დიდ, გარეულ ხარებს ამშვიდებს
256. [...]
257. „გმირო ნინგალის ვაჟო, სინათლესა და ბრწყინვალეობას
ასხივებ!
258. „ყველგან, სადაც ცხოვრობს ხალხი და საქონელი;

259. ...
260. „ძმები [...] მისი ძმები;
261. „ის გუთანს უჩენს ადგილს;
262. „თქვენი ლოცვა ზეცას აღწევს!
263. „გმირო, ნინგალის ვაჟო, ისინი გადიდებენ, როგორც ღირსეულს!“
264. ნეტარი ლუგალბანდა გამოქვაბულიდან გამოვიდა.
265. ვინც ენლილის გულის გამგონი აღმოჩნდება, სიცოცხლის ბალახი ერგება.
266. მოჩუხჩუხე მდინარემ, მთების მშობელმა, სიცოცხლის წყალი ჩამოუტანა;
267. ლუგალბანდამ სიცოცხლის ბალახი გაკვნიტა;
268. სიცოცხლის წყალი ყლუპ-ყლუპად შესვა;
269. როდესაც კვნიტდა სიცოცხლის ბალახს
270. და სიცოცხლის წყალს ყლუპ-ყლუპად სვამდა,
271. მან ერთი ჩლიქი მინაზე ჩამოდგა;¹
272. იმ ადგილიდან ჩქარობდა კანჯარივით;
273. მთებზე გადავიდა შაქანივით;
274. დატვირთული, დიდი, ძლიერი სახედარივით,
275. სირბილი წყუროდა, გარშემო ხტოდა მოხდენილი სახედარივით;
276. რიყრაყიდან სალამოს სიგრილემდე მირბოდა
277. მთებში, მთვარის შუქზე მალლა ადიოდა მარტო,
278. სულ მარტო, ირგვლივ იყურებოდა, არავინ ჩანდა.

¹ მეტაფორაა, რომელიც მომდევნო სტრიქონს უკავშირდება.

279. ყოველივე, რასაც ხურჯინში ინახავდა,
280. რაც კი რამ ჰქონდა ტყავის გუდეებში,
281. რაც მისმა ძმებმა და მეგობრებმა,
282. ახალი წყალი, რითაც პური ცხვება [...],
283. ნეტარმა ლუგალბანდამ გამოქვაბულიდან ყოველი გამოიტანა.
284. ქვემოთ, ნაკვერჩხლებს შორის დაალაგა;
285. ჭურჭელი წყლით აავსო;
286. რაც წინ ელაგა, შიგ ჩაყარა;
287. ხელში ორი კაჭი დაიჭირა;
288. ერთმანეთს გაჰკრა;
289. მინაზე, ღია ცის ქვეშ ნახშირი დადო;
290. კარგმა კაჭმა ნაპერწკალი გაყარა.
291. უეცრად უკაცრიელ ადგილას პირველი ალი ავარდა მზის შუქივით;
292. არასდროს უსწავლია პურის გამოცხოვა, არ იცოდა, რა იყო ლუმელი;
293. ამ შვიდ ნაკვერჩხალზე gizi-ešta-პური გამოაცხო.
294. სანამ პური ცხვებოდა,
295. იქვე მთის ლერწამი ამოთხარა, ფესვები და ფოთლები შემოაცალა;
296. ყოველი დღისთვის თითო ულუფა პური გაახვია.
297. არ იცოდა, როგორ ცხვებოდა პური, არ იცოდა რა არის ლუმელი;

298. შვიდი ნაკვერჩხლით gizi-ešta-პური გამოაცხო (სახელდახელოდ);
299. შემდეგ ფინიკი და ტკბილი ნენი დააყოლა.
300. ყავისფერი, ნაპატიები კამეჩი იქვე კუდს იქნევდა;
301. მშიერი კამეჩი ინვა.....,
302. ნათელ მთებს ეძახდა და შეღმუოდა, ყავისფერი კამეჩების ადგილსამყოფელს.
303. ცოხნის ეს ცხოველი მურტს¹ ხორბალივით;
304. კვიპაროსის ქერქს ღრღნის ბალახივით;
305. ženu-ხის ფოთლებს ცნოსავს;
306. მოჩუხჩუხე ნაკადულიდან წყალს სვამს;
307. საპონა² ბალახში განოლილი იცოხნება და აბუჟუჟებს;
308. და მაშინ, როცა მთის ყავისფერი კამეჩი ძოვდა სიმწვანეში,
309. ლუგალბანდამ მახეში გააბა.
310. იქვე [ახლოს] მთის ღვია ამოთხარა, ტოტები შემოაცალა,
311. რომლის ფესვები მაღალი ლელის მსგავსია მდელოში;
312. დანით გადაჭრა ლუგალბანდამ.
313. მთის კამეჩი ყავისფერთან ერთად გაკოჭა, ყულფი ჩამოაცვა;
314. მსუქან და ყავისფერ თხას მკბენარები ესეოდნენ;
315. ისინიც მათი მსგავსნი არიან, მურტს ცოხნიან ხორბალივით;
316. კვიპაროსის ქერქს ღრღნიან ბალახივით;
317. ženu-ხის ფოთლებს ცნოსავენ;

¹ ბოტ. ტერმინი.

² ბოტ. საპონელა ან საპონა. შესატყვისებია: ქაფუნა, აბრეშუმა ან წინწკარა.

- 318. მოჩუხჩუხე ნაკადულიდან წყალს სვამენ
- 319. და საპონაში, მთის ბალახში განოლილნი იცოხნიან, აბუჟუჟებენ.
- 320. და როდესაც მთის ყავისფერი თხა სიმწვანეში ძოვდა,
- 321. ლუგალბანდამ მახეში გააბა.
- 322. იქვე ახლოს მთის ღვია ამოთხარა, ტოტები შემოაცალა,
- 323. რომლის ფესვები მაღალი ლელის მსგავსი მდელოში,
- 324. დანით გადაჭრა ლუგალბანდამ.
- 325. მსუქანი თხა ყავისფერთან ერთად გაკოჭა.

სიზმარი

- 326. ისევ ჩუმად იყო, ირგვლივ ბევრჯერ მიმოიხედა, არავინ იყო.
- 327. ძილი მოერია, ძილი მეფეა;
- 328. ძილი სიბნელის სამეფოა;
- 329. წარღვნაა, რომელიც ანგრევს ცხადის აგურის კედელს კაცის ხელივით;
- 330. რომლის ხელი ფარავს ყოველივეს, რომლის ფეხი ფარავს ყოველივეს;
- 331. სანამ განიწმინდება, ფარავს (ძილი) ყოველივეს, რასაც პოულობს.
- 332. ის იღვრება და ყველგან აღწევს დაღვრილ თაფლივით;
- 333. რომელმან არ იცის მთავარსარდალი, არც მეთაური;
- 334. ჯარისკაცს მუდამ ძალას მატებს.

335. ნინქაშის ხის კასრის საშუალებით¹
336. ლუგალბანდას ძილი მიეღვარა.
337. მას საპონა, მთის წმინდა ბალახი, სანოლივით ელამუნება;
338. შალის ქვეშაგებივით გაშლილია;
339. სადაც არ იყო განსაბანი ადგილი - თვითონ გაამზადა;
340. თუმც მეფე დასაძინებლად არ დანოლილა: სიზმრის სახილველად დანვა!
341. სიზმარს ვერც კარი გაუშვებს უკან, ვერც კარის ბოძი;
342. ცრუსთან ცრუობს და მართალთან სიმართლეს ამბობს;
343. აბედნიერებს კაცს ან ამწუხრებს,
344. მარად ღმერთთა ნაუკითხავ ფირფიტად რჩება.
345. იგი ბრწყინვალე ნინლილის საქორწინო კოშკია;
346. მაგრამ ასევე ინანას მრჩეველია.²
347. კაცობრიობის გამამრავლებელი, [ერთის ხმა არ არის ცოცხლის];³
348. ზანგარამ, სიზმრების ღმერთმა,
349. ხარივით შებღავლა ლუგალბანდას;
350. შებღავლა, როგორც დეკეულმა ფურს:
351. „ყავისფერო კამეჩო, ვინ დაკლავს მას ჩემთვის?
352. „ვინ გაადნობს მის ქონს ჩემთვის?

¹ ნინქაში – ლუდის ქალღმერთი. მისი კასრით მიღებული სიამოვნება აძინებს ლუგალბანდას.

² სიზმარი შეიძლება იყოს მშვიდი და წყნარი, როგორც ნინლილი, ოჯახის მფარველი ქალ-ღმერთი, ასევე გარეული და სასტიკი, როგორც ინანას დამანგრეველი სექსუალობა.

³ ბუნდოვანი ადგილია. შესაძლებელია, სულს ესაუბრება.

353. „მან უნდა წაიღოს ჩემი თუთიის ნაჯახი;
354. „მან ჩემი რკინის სატევარი უნდა იხმაროს;
355. „კამერთან მებრძოლივით, მთის ყავისფერი კამეჩი აიყვანოს!
შეეჭიდოს, დაიმორჩილოს...
356. „მზის ამოსვლამდე მსხვერპლად შეწირავს, მისი სული
შიგანს დატოვებს!
357. „და ორივეს: ყავისფერ და მარჩენალ თხებს, ქერის
მარცვალვით თავები დაუჩერქვოს!
358. „როდესაც ის მათ სისხლს ჭაში ჩაღვრის;
359. „დაბლობზე სისხლის სუნი დადგება;
360. „მთის ფხიზელი გველები სუნს იყნოსავენ.“
361. ლუგაღბანდამ თვალი გაახილა, სიზმარი ეხილა. ის შეკრთა,
მას ეზმანა.
362. გაჩუმდა, საზარელი იყო სიზმარი.
363. მაშინ ცული დაიჭირა, თუთიის იყო;
364. შემართა რკინის სატევარი;
365. როგორც კამერთან მებრძოლმა, მთის ყავისფერი კამეჩს
შეეჭიდა, დაიმორჩილა.
366. კამეჩი სულმა დატოვა. მზის ამოსვლამდე მსხვერპლად
შეწირა.
367. [მან] ყავისფერ და მარჩენალ თხებს თავები დაუჩერქვა ქერის
მარცვალვით.
368. დაღვრილი სისხლით ჭა გაავსო,
369. დაბლობზე სუნი დადგა;
370. მთის ფხიზელმა გველებმა იყნოსეს.

371. მზის ამოსვლისას
372. ლუგალბანდა ენლილს უხმობდა;
373. ან-ი, ენლილ-ი, ენქ-ი და ნინხურსაგ-ი¹
374. ნადიმს უსხდნენ ცხოველთა სასაკლავოს ქასთან;
375. რომელსაც ადგილი მზად ჰქონდა მალლობზე.
376. ნადიმი გაიმართა, შესანიერი ღვინო იღვრებოდა;
377. მუქი ლუდი, მაგარი სასმელები, ქერის ლუდი;
378. ღვინო საამოდ ისმებოდა;
379. ღვინო დაიდვარა დაბლობზე შესანირად;
380. მან ყავისფერი თხების ხორცი დაჭრა
381. შეწვა [მუქი] ღვიძლები;
382. ცეცხლზე დადო საკმეველივით, მაღლა აუშვა კვამლი,
383. როგორც დუმუზის ფარეხიდან მოტანილი გემრიელი ლუკმა,
384. ლუგალბანდამ ასეთი ძღვენი გაამზადა;
385. ანმა, ენლილმა, ენქიმ და ნინხურსაგმა მიირთვეს გემრიელად.
386. მან მოამზადა ნათელი ადგილი, როგორც წმინდა ძალა,
387. სინის წმინდა საკურთხეველი.
387. უთუს და სინის საკურთხეველი მწვერვალზე ააგო,
389. ლილაქვით შეამკო, ინანას საკურთხეველს დაამსგავსა.
390. სინმა განწმინდა (წყალში ამოავლო) თავისი [მხრის] იარაღი,
391. ა-ანკარა იარაღი.²

¹ ნინხურსაგი – (შუმ. „მთის დედოფალი“) უძველესი შუმ. ქალ-ღმერთი.

² უცნობი ტერმინი.

392. ბრწყინავს ეს ციური ქალაქი;
393. ყველა პური გამოანყო, როგორც იყო...
394. ენქისტვის ქმნეს, ღმერთთა მამისთვის;
395. ზეცა გაიხსნა, დ მაშინ გამოვიდნენ [...];
396. ისინი არიან [...];
397. როგორც ლელვის ასხმულა სიმნიფისგან ნვეთავს,
398. მათი მკლავები დამძიმებულია;
399. ისინი სინის ქურციკნი არიან, გარბიან და თავს აღწევენ;
400. ისინი ნინლილის უმშვენიერესი ქმნილებანი არიან;
401. ისინი იშქურის მსახურნი არიან;
402. ისინი მოსავალს თესავენ, ხორბალს აგროვებენ;
403. ისინი ყალყზე შემდგარი მხეცები არიან ხის კვერთხით;
404. ქარიშხლივით უსწორდებიან სინის სიძულვილით აჯანყებულ მიწებს;
405. მართლა ქარიშხალივით იბრძვიან, მართლა ასეთები არიან!
406. ისინი მთელი დღე (ყოველდღე) ფხიზლები წვანან;
407. მოკლე ღამეში სახლებში შედიან;
408. გრძელი დღის და მოკლე ღამის დროს სანოლში წვანან!¹
409. დღისით [...] ფუფუნებას ჰპირდებიან;
410. ღამით განათებულ მინდორზე გალობენ;
411. ისინი ნიავს ეხებიან, მზის მერცხლებს;
412. ისინი სახლიდან სახლში მიმოდინან;
413. ისინი ქუჩიდან ქუჩაზე დაქრიან;
414. სულ მუდამ ყბედობენ, ისევ ახსენებენ: „გვესაუბრე ჩვენ!”

¹ ეს ვერსია, როგორც ჩანს, წინა ვერსიას ეწინააღმდეგება.

415. ისინი დედებთან სიტყვებს ეძებენ, დიდ ქალბატონებს
პასუხობენ;
416. მათი ბუდე საწოლთანაა;
417. ისინი გმირავენ [ძლიერს] და სუსტს;
418. იპარავენ სიბნელე[ში]...
419. მათ მიაქვთ [...] კარები და ტაბლები ქვეყნიდან;
420. ისინი ცვლიან [...] ...
421. ისინი კარიბჭის სვეტებს ერთად კრავენ;
422. გმირი, რომლის გრძელ ასოს მასთან ერთად ძინავს,¹
423. მზე მთელ სიგრძეზე ანათებს.
424. ჭაბუკი მართალი სიტყვის, გმირი უთუ,
425. რომელმაც იცის ყოველი აზრი;
426. მისი შელოცვა მიემართება ცის და მიწისკენ...
427. უთუს ... შელოცვა....
428. ვინ არის ანუნას² ტოლი და სწორი, დიდი ღმერთების, არავინ
იცის;
429. ამ დროიდან უთუ, ... ენლილის...
430. განგებამ ლუგალბანდა დიდი მისიით დააჯილდოვა;
431. და დასძინა ... [სამართალი] მთელ ქვეყანაზე;
432. და ... ღმერთების....

¹ შესაძლებელია ამგვარად ნაკითხვა: გმირი, რომლის სიგრძე-
სიგანე მოიცავს ყოველივეს.

² ანუნა – (Anunnaku) ნახმარია შუმერულ ტექსტებში ღმერთების
სამყაროს აღმნიშვნელად. არ უკავშირდება ერთი ღმერთის
კონკრეტულ სახელს. იგულისხმება პირველშობილი ღმერთები.

433. ქალაქის ბრძენი უხუცესები...
434. მათი შელოცვა ცის და მიწისკენ იყო მიმართული;
435. მზემ შეულოცა...
436. ვინ არის ანუნას ტოლი და სწორი, დიდი ღმერთების, არავინ იცის.
- 437.

ოთხი სტრიქონი აკლია

441. ...
442. როდესაც მზე ანათებს, ენლილი, საიქიოს ღმერთი...
443. ნინგალის წვეროსანი შვილი, შესვლის ნება აქვთ.
444. მათ სინს მისცეს... და ისევ ბრძოლა;
445. ძალადობით უცხო ქვეყნებს ანადგურებენ;
446. შუალამით ისინი შავ ველურ ტახს ცნობენ;
447. შუადლისას რომლის შელოცვა დადგენილია მზის ამოსვლამდე;
448. ზეცაში შენი სიმღერა დადგენილია უფრო ადრე;
449. ... ღმერთები მეტოქეობას ვერ გაუწევენ;
450. ისინი ... , რომლებიც მათ წინ არიან;
451. ისინი შედიან ანის, ენლილის, [...] და ინანას წინაშე;
452. მათ იციან....
453. ისინი იჭვრიტებიან...
454. ისინი ... ბნელი კუთხიდან ...
455. ბრწყინვალე მთის კარი, ბრწყინვალე მთის ურდული,

456. კვერთხი ზეცის.. KAL.KAI-ის...
457. სული ... ინანა ... ქარს დაჰყვება;
458. ხის სკივრი ... ამოტანილია ნათელი მთიდან;
459. ... ოქროსფერი და სასტიკი ხის სკივრი....
460. ... | სინი დგანან...
461. როგორც ...
462. ისინი მის კვალს მიყვებიან... ინანას ბრწყინვალე ტაძრიდან;
463. ისინი ინანამ შეიყვარა, სიმტკიცეს მატებს ბრძოლაში;
464. ისინი არიან ბრძოლის თოთხმეტი ჩირაღდანი, რომლებიც ...
465. შუალამეს ისინი ...
466. რიჟრაჟზე, როცა ღამე კვდება, ისინი ცეცხლს ისვრიან;
467. ბრბოში ისინი ერთად ანათებენ, როგორც ელვა;
468. ყველაზე სასტიკ ... ბრძოლაში...
469. ხმამაღლა გრგვინავენ მოვარდნილ წარღვნასავით...
470. ისინი ინანამ შეიყვარა, სიმტკიცეს ჰმატებს ბრძოლაში;
471. ისინი არიან ბრძოლის შვიდი ჩირაღდანი, რომლებიც...
472. ისინი მალღებებიან ბედნიერნი, თითქოს ღია ცის ქვეშ გვირგვინს ადგამენ;
473. მათი შუბლები და თვალები გაბრწყინებულია.....
474. მათი ყურები ... ნავი.
475. მათი პირები გარეული ტახებია, ლერწმიანში რომ ისვენებენ;
476. ისინი დგანან დიდ ბრძოლაში;
477. მათი სასიცოცხლო ძალაა ...
478. ...
479. ისინი ინანამ შეიყვარა, სიმტკიცეს ჰმატებს ბრძოლაში;

480. ნინთუდმა¹ ისინი ზეციდან დათვალა;
481. მარადიული ცხოვრება აქვთ.
482. მათ ბრწყინვალე საომარი კვერთხი უპყრიათ, ვარსკვლავებით მოოჭვილი, რომ-ლითაც ცა და მიწა გაუმიჯნავთ.
483. ზეციურ nin.TABKULIBIR-ს უპყრია!
484. ვარსკვლავი, რომელიც დღეს დღედ აქცევს,
485. რომლის ცელადან მზე ჩნდება;
486. ცის წმინდა საბრძოლო კვერთხს ამზადებს;
487. ჭეშმარიტი ღმერთი, რომელიც კაცთან წევს;²
488. ისინი არიან ბოროტი ღმერთები მრისხანე გულებით;
489. ისინი არიან ... ღმერთები...
490. მსგავსად ნანნასი, მზისა და ინანასი, რომელნიც ორმოცდაათ ძალას ფლობენ;
491. ისინი ცისა და მიწის კარიბჭე არიან;
492. ისინი [..იგებენ...] ბოროტ სიტყვას;
493. ისინი მოძალადენი არიან.³
494. ... ვარდი ... ვარდი⁴...

¹ ნინთუდ – უნდა იგულისხმებოდეს ნინთური, „ქალბატონი – ბოსელი“, შუმ. მითოლოგიის თანახმად, დიდი დედა, კაცობრიობის მშობელი ქალღმერთი.

² უნდა იგულისხმებოდეს სამეფო იარაღი, სამართლიანი ღმერთი, რომელიც ღამით კაცის გვერდითაა და იცავს მას.

³ იგულისხმება, რომ ღმერთებს აცნობებენ სხვათა ბოროტ სიტყვას და ამით არიან სამართლის ჯაშუშნი.

⁴ პასაჟი ეხება ვარსკვლავებს.

495. ... ვარდი, რომელიც bur-šum-მა აამალლა¹
496. მონმენდილ ცაზე უთვალავი ვარსკვლავი ბრწყინავს...
497. საცერი² მახესავით გადმობრუნებულა, ეტლის ვარდი³...
498. ჭემმარიტი კედარის ხეები ხაშურის მთებში...
499. ბრძოლის ბაღეა ჰორიზონტიდან ცის კიდემდე...

უცნობია, რამდენი სტრიქონი აკლია.

¹ bur-šum-ma – ნიშნავს მატრიარქს, რაც იწინას ერთერთი ეპითეტია.

² იგულისხმება თანავარსკვლავედი.

³ თანავარსკვლავედი.

a ლუგალბანდას დაბრუნება

ლუგალბანდა და ანზუდი

1. იტანჯებოდა ლუგალბანდა შორეულ მთებში;
2. ღვთის ანაბარა დარჩენილიყო ზაბუს მხარეში;
3. დედა არ ჰყავდა გვერდით, რჩევა რომ ეთქვა მისთვის;
4. მამა არ ჰყავდა გვერდით, ხმა რომ გაეცა მისთვის;
5. არავინ იყო მასთან ძვირფასი;
6. არავინ იყო სანდო, რჩევა ეკითხა მისთვის.
7. მხოლოდ საკუთარ გულს ესაუბრებოდა;
8. „მე ვუმასპინძლებ ანზუდს, როგორც მას შეშვენის;
9. „მე ვუმასპინძლებ ანზუდს, როგორც მას შეშვენის;
10. „და მე მის ცოლს შევეგებები;
11. „ანზუდის ცოლ-შვილს გადავეხვევი;
12. „ერთად დავსხდებით ნადიმზე;
13. „ან-ი ჩემთვის ნინგუენაქას მოიყვანს
14. „თავისი ქვეყნის მთებიდან.
15. „და ყველასთვის ცნობილი ქალბატონი, დედის სიამაყე
16. „ნინქაში, ცნობილი ქალბატონი, რომლითაც დედა ამაყობს,
17. „რომლის ლუდის კასრი მოციმციმე ლილაქვისაა,
18. „რომლის კასრი არის წმინდა ოქროსი და ვერცხლის.

19. „დღესასწაულია, როდესაც ლუდთან დგას;
20. „როდესაც ჯდება, ლუდის მირთმევის შემდეგ, გახარებულია;
21. „დაულალავი ნინქაში, მერიქიფე, აზავებს და არიგებს სასმელს
22. „თვითონვე კასრიდან, მისი თეძოდან.
23. „ნინქაში დამეხმარება სასურველი სასმელის დარიგებაში;
24. „როდესაც ლუდს შესვამს, გამხიარულდება;
25. „როდესაც ანზუდი ლუდს შესვამს, გამხიარულდება;
26. „იგი მაპოვნინებს ურუქისკენ მიმავალ გზას;
27. „ანზუდი დამაყენებს ძმათა ნაკვალევზე.“
28. იქ ერთი ბრწყინვალე ხე იყო, ენქის ხე;
29. მწვერვალზე ინანას ბორცვია, ნაირფრად აყვავებული;
30. აღმართულია სამყაროში, მსგავსად კოშკისა;
31. ხმელი, როგორც ARU.¹
32. რომლის ჩრდილი მთათა მწვერვალებს ეფინებოდა
33. სამოსივით, მათ ზენარივით გადაჰფარვოდა.
34. რომლის ფესვები, sagkal-გველის მსგავსად,
35. მზის მდინარეზე განოლილიყო, შვიდტოტიანზე.
36. აქ. მთებში სხვა ხეები არ ხარობდნენ, გველები არ იკბინებოდნენ, მორიელები არ შხამავდნენ;
37. მხოლოდ buru-az-ჩიტი ტოტებს შორის
38. ბუდეს იშენებდა და კვერცხებს დებდა.

¹ ARU – ხის ერთ-ერთი სახეობა. იგულისხმება, რომ ჩვეულებრივზე მაღალი ადგილია, სადაც მხოლოდ არწივის ხე ხარობს.

39. ბრწყინვალე ანზუდმა
40. ბუდე გაიკეთა და ბარტყები დაასხა.
41. ბუდე ბზისა და ღვიის იყო,
42. რომლის ბრწყინვალე შტოები დაწნა შეუმჩნეველად;
43. როდესაც დღე ილევა, როდესაც ჩიტი ფრთას შლის,
44. მზის ამოსვლისას, როდესაც ქვეყნის კიდეს აღწევს
45. ანზუდის ხმა,
46. ლულუბის მთებში მინას არყევს მისი კივილი.
47. რომლის კბილები ბასრია, რომლის ბრჭყალები ზღვის ლომის მსგავსი;
48. რომლის შიშით ჭიუხებში კამეჩები იფანტებიან;
49. ირმები მთისკენ გარბიან;
50. ლუგალბანდამ, რომელიც იყო ჭკვიანი და მოხერხებული,
51. ღმერთებს გემრიელი ხორცი გაუმზადა;
52. რჩეული სანელებლებით შეაზავა;
53. Gizi-ešta ცომი თაფლით მოზილა, სიმტკიცე შემატა;
54. კვერი ანზუდის ბარტყს დაუდო;
55. მარილიანი ხორცი ბარტყს მისცა, ცხვრის ქონზე დამზადებული;
56. ყველა კვერი ნისკარტთან დაულაგა
57. და ბუდის უკან გადასვა ბარტყი.
58. თვალები ნახშირით დაუხატა;
59. თავს კედარის სურნელება სცხო;
60. მარილიანი ხორცი თავთან დაუდო;
61. მაშინ ანზუდის ბუდეს გაეცალა ლუგალბანდა,

62. შორეულ მთებში, სადაც კვიპაროსები არ ხარობენ, ანზუდს ელოდა.
63. იმ დროს ანზუდი მთის კამეჩებს ერეკებოდა;
64. ანზუდი მთის კამეჩებს ერეკებოდა;
65. ცოცხალი კამეჩი კლანჭებით ეჭირა;
66. მოკლული კამეჩი მხრებით მოჰქონდა;
67. ბრაზს ანთხევდა წყლის ჭავლივით;
68. ფრინველმა ირგვლივ შემოუფრინა;
69. ანზუდმა გარს შემოუფრინა;
70. და როდესაც თავის ბუდეს ხმა მიანვდინა,
- 70a. როცა ანზუდმა თავის ბუდეს ხმა მიანვდინა,
71. ბუდიდან დაფრთიანებული ბარტყი აღარ შეეხმიანა.
72. როდესაც ანზუდმა ბუდეს კვლავ გასძახა,
73. ბუდიდან ბარტყი არ შეეხმიანა.
74. მანამდე ანზუდის ძახილს ბარტყი
75. ბუდიდან ყოველთვის ეხმიანებოდა,
76. მაგრამ ახლა, როდესაც ანზუდი თავის ბარტყს ეძახდა,
77. ბარტყი აღარ შეეხმიანა.
78. ანზუდმა გაჰკვივლა, მისი კვილი ზეცას მისწვდა;
79. მისი ცოლი გაჰკვიოდა: „ვაი!“, ცოლის ხმამ აბზუს ჩააღწია;
80. ანზუდის კვილმა,
81. მისი ცოლის ტირილმა და გოდებამ,
82. ანუნა, მთათა ღმერთები შეანუხეს
83. და ისინი ჭიანჭველებივით ნაპრალებისკენ მიცოცავდნენ.
84. ფრინველმა ცოლს უთხრა;

85. ანზუდმა ცოლს უთხრა:
86. „ჩემი ბუდე, ფართო, როგორც ნანნას ბოსელი,¹ უბედურებას გვაუწყებს;
87. „ჩვენ უპირველესნი მთის ლომებივით შიშს ვთესავთ;
88. „ვინ მოიტაცა ჩემი ბარტყი ბუდიდან?
89. „ვინ მოიტაცა პატარა ანზუდი ბუდიდან?“
90. მაგრამ, როდესაც ახლოს მიფრინდა ბუდესთან,
91. როცა ანზუდი ახლოს მიფრინდა,
92. ბუდე ერყვნა ბრწყინვალედ მორთული ღვთაებრივ სადგომივით;
93. ბარტყი ბუდეში იწვა;
94. მისი თვალები შავად ეღვარებდა;
95. თავზე კედარის სურნელება ჰქონდა ნაპკურები;
96. თავთან მარილიანი ხორცის ნაჭერი ედო;
97. ბარტყი ტკბებოდა ბედნიერებით;
98. ანზუდი ტკბებოდა ბედნიერებით.
99. „მე უფლისწული ვარ, ვინც მდინარეთა დინების ბედი გადანყვიტა;
100. „მე ნაყოფიერების მუზარადი ვარ, ვინც ენლილის გულს ამშვიდებს;
101. „მამაჩემმა, ენლილმა მომიყვანა აქ;
102. „შემქმნა ქვეყნიერების კარიბჭის ურდულად;
103. „რომლის შეცვლა არავის ძალუძს – მე ვარ ბედისწერა;

¹ „ნანნას ბოსელი“ არის ცის თვალსაწიერი, სადაც ნანნას მიჰყავს თავისი ნახირი, ანუ ვარსკვლავები.

104. „ბედს მე ვადგენ – ვის ძალუძს მისი შეცვლა?
 105. „ვინ ხარ მანდ, ვინც ეს ჩემს ბუდეში მოიმოქმედა?
 106. „თუ ღმერთი ხარ, საუბარი მსურს!
 107. „გრთავ ნებას ჩემთან მეგობრობის!
 108. „და თუ კაცი ხარ, ბედს გადაგინყვეტ!
 109. „არ დაგსჯი მთაში მეტოქეობისთვის!
 110. „დაგარქმევ – „გმირს, ანზუდის შექმნილს“¹
 111. შიშმა შეიპყრო ლუგალბანდა, თან გაუხარდა,
 112. ერთხელ შეეშინდა, ერთხელ გაუხარდა;
 113. თავს ევლებოდა,
 114. ანზუდს თავს ევლებოდა:
 115. „თვალგაბრწყინებულო ანზუდ, ამ აყვავებულ მხარეში
 შობილო
 116. „თვალგაბრწყინებულო ანზუდ, აყვავებულ მხარეში
 შობილო,
 117. „ტბაში მობანავესავით მხიარულო,
 118. „მამაშენი ქვეყნიერების უფლისწულია,
 119. „ცა შენს ხელში მოქცეულა, მინა - შენს ფერხთით;
 120. „რომლის გაშლილი ფრთა ბადესავით გადაჭიმულა ცის
 კაბადონზე;
 121. „რომლის კლანჭები მახეა ფურ-კამეჩისთვის მთაში
 დაგებული;

¹ სახელის დარქმევა არის კარგი ბედის ნიშანი, რაც ღმერთების პრივილეგიაა. აღსანიშნავია, რომ ბევრი მეფე ატარებდა ასეთ სახელებს შუამდინარეთში.

122. „რომლის ხერხემალი სწორია თიხის ფირფიტასავით;
123. „რომლის მკერდი არის ღვთაება ნირა, ნყლების გამყოფი,
124. „ისევე, როგორც შენი ზურგი. აყვავებული ხილის ბაღი ხარ, საოცარი სანახავად.“
125. „ჩემი სიცოცხლე გიძღვენი გუშინ, მოგანდე ჩემი არსებობა;
126. „შენი ცოლი გახდებოდეს დედაჩემი;
127. „შენ გახდებოდე მამაჩემი;
128. „შენს ბარტყებს ძმებად მივიღებდე;
129. „გუშინდლიდან გელოდები ამ მთიანეთში, სადაც კვიპაროსები არ ხარობენ;
130. „შენმა ცოლმა სალამი მიძღვნა;
131. „მეც გიძღვნი სალამს! სურს, რომ ბედისწერა შენ დამიდგინო!
132. „კმაყოფილმა ფრინველმა მიუგო,
133. „კმაყოფილმა ანზუდმა მიუგო,
134. „ანზუდმა ლუგალბანდას უთხრა:
135. „კარგი, ლუგალბანდა,
136. „როგორც ნავი, სავსე ძვირფასი ლითონით, ნავი სავსე მარცვლეულით;
137. „ნავი, დატვირთული ვაშლის მოსავლით,
138. „ნავი, სავსე კიტრით, მაღალია თავის ჩრდილივით,
139. „როგორც მკის დროს უხვად დატვირთული ნავი,
140. „ამაყად დაბრუნდება აგურით ნაშენ ქულაბაში.“
141. მაგრამ ლუგალბანდას, რომელსაც უყვარდა შთამომავლები, არ ძალუძდა დათანხმება.

142. „როგორც შარა, ინანას საყვარელი ვაჟი,
 143. „შენი ეკლიანი შუბის გატყორცნა მზის სხივივით,
 144. „შენი ლერწმის ისრის გატყორცნა მთვარის ნათელივით,
 145. „შენი ეკლიანი შუბი რქოსანი გველი იყოს მტრისთვის,
 146. „ისე დაჭრან მაგიურ ძალით, როგორც თევზს ჭრიან დიდი დანით.
 147. „ცულით დაჩეხილი მორებივით ერთად შეიკრან,“
 148. მაგრამ ლუგალბანდას, რომელსაც უყვარდა შთამომავლები,
 არ ძალუძდა დათანხმება.
 149. „რომ ნინურთამ, ენლილის ვაჟმა,
 150. „ბრძოლის ლომისთავიანი მუზარადი დაგახუროს,
 151. „ყურად იღოს გულისტკივილი, შორეულ მთებში რომ არ
 არის დანდობა;“
 152. „რომ გიძღვნას [...] ბრძოლაში გამარჯვება, [..მთებში];
 153. „როცა ქალაქში დაბრუნდები, იქნებ [...]“
 154. მაგრამ ლუგალბანდას, რომელსაც უყვარდა
 შთამომავლები, არ ძალუძდა დათანხმება.
 155. „სიუხვე დუმუზის კარაქის სადღვებლის,
 156. „რომლის ბარაქა სამყაროს ბარაქაა, იქნებ ასევე...[...];
 157. „რომლის რძე სამყაროს რძეა, იქნებ ასევე...[...];“
 158. მაგრამ ლუგალბანდას, რომელსაც უყვარდა შთამომავლები,
 არ ძალუძდა დათანხმება.
 159. Kib – ჩიტივით, წკრიალა წყლების Kib – ჩიტივით, ჭაობს რომ
 გარს უფრენს, პასუხობდა:¹

¹ არ არის ცნობილი, რას პასუხობდა ლუგალბანდა. შესაძლოა, უბრალოდ უარს ეუბნებოდა.

160. ანზუდი უსმენდა;
161. ანზუდმა უთხრა ლუგალბანდას:
162. „კარგი, ლუგალბანდა,
163. „დე, იყოს რაც ბედისწერაა, რასაც გული გეუბნება,
164. „ჯიუტი გუთნის ხარი კვალს უნდა გაჰყვეს;
165. „გზააბნეული სახედარი სწორ გზაზე უნდა დააყენო, სურვილს აგისრულებ;
166. „ბედს გადაგინწყვეტ ისე როგორც გსურს.“
167. ნეტარმა ლუგალბანდამ უპასუხა:
168. „არასდროს დავიღალო, მოზღვავებული სირბილის ძალა ჰქონდეთ ჩემს ბარძაყებს;
169. „ჩემი მკლავის ძალა ვნახოთ;
170. „ჩემი მკლავი დაიჭიმოს, უშრეტი ძალა ჰქონდეს;
171. „მაშინ მზისა და ინანას მსგავსად ვიმოგზაურებ;
172. „ მსგავსად იშქურის შვიდი ქარისა,
173. „მეხივით ვეცემოდე, ალივით ვვრცელდებოდე,
174. „ნასვლა შევძლო, სადაც ვისურვებ;
175. „ფეხი იქ დავდგა, საცა თვალს დავადგამ;
176. „ყველგან ჩავიდე, სადაც გული ამიძგერდება;
177. „სანდლები იქ გავიხსნა, სადაც გული მეტყვის;
178. „მზე თუ ინებებს, ქულაბას, ჩემს ქალაქს მივალწიო;
179. „მათ, ვინც აბუჩად მიგდებდა, არ ეამებათ;
180. „ვინც გულში მმტრობდა, მშვიდობით დაბრუნებას არ მისურვებენ;

181. „მაშინ ხის ოსტატს შენს ქანდაკებას გამოვათლევინებ.
ასეთია ჩემი სურვილი;
182. „შენს სახელს მთელი შუშმერი ეთაყვანება.
183. „შენს ქანდაკებას ყველა ტაძრის სიმბოლოდ ვაქცევ.“¹
184. ანზუდმა ნეტარ ლუგალბანდას უპასუხა:
185. „შენს ფეხს ექნება მოზღვავებული სირბილის ძალა,
არასოდეს დაიღლები;
186. „ძალა ექნება შენს მკლავს;
187. „შენი მკლავები დაიჭიმება, უშრეტი ძალით;
188. „ივლი მზისა და ინანას მსგავსად;
189. „იშეურის შვიდი ქარის მსგავსად;
190. „გავრცელდები ალის მსგავსად, მეხივით დაეცემი;
191. „სადაც ისურვებ, იქ შეძლებ ნასვლას;
192. „ფეხს იქ დადგამ, საცა თვალს დადგამ;
193. „იქ მიხვალ, სადაც გული გაგიწევს;
194. „სანდლებს იქ გაიხსნი, სადაც გული გეტყვის;
195. „შენს ქალაქამდე მზე იქნება შენი მეგზური;
196. „მათ, ვინც აბურჩად გიგდებდა, არ ეამებათ;
197. „ვინც გულში გამტრობდა, არ გეტყვიან: „მშვიდობით
მობრძანდი!“
198. „ჩემს ქანდაკებას ოსტატს ხისგან გამოათლევინებ, ქვეყნად
რომ ნახონ!

¹ არსებობს მრავალი ადრეული ტაძრის ფრიზი ანზუდის გამოსახულებით. ცნობილია მონუმენტური გამოსახულება ელუბაიდიდან.

- 199. „მთელი შუმერი მეთაყვანება!
- 200. „ჩემს ქანდაკებას ყველა ტაძრის სიმბოლოდ გახდი!
- 201. „მწირი მინები ისეთივე გახდება, როგორც შენი სავალი გზები;
- 202. „ევფრატის სიფართის სარწყავი არხები შენი იქნება!“

ლუგალბანდას დაბრუნება

- 203. გზაში პური არ გაუტეხავს;
- 204. ყოველი იარაღი ხელით ატარა;
- 205. ცაში ანზუდი მიფრინავდა;
- 206. მინაზე ლუგალბანდა ფეხდაფეხ მიჰყვებოდა;
- 207. მალლიდან დასცქეროდა, ლაშქარს უთვალთვალვდა;
- 208. ლუგალბანდა ლაშქრის ფეხიდან ავარდნილ მტკერს ქვემოდან ხედავდა.
- 209. ანზუდმა უთხრა ლუგალბანდას:
- 210. „ლუგალბანდა,
- 211. „ახლა (რამდენიმე) რჩევას მოგცემ, ენდე მათ!
- 212. „გაგიმხელ საიდუმლოდ და შეიმისმინე!
- 213. „როგორც დაგპირდი, ბედი გექნება, გადაგიწყვიტე!
- 214. „ნუ ეტყვი ამას შენს თანმხლებთ!
- 215. „ნუ ეცოდინებათ შენს ძმებს!
- 216. „კარგი იღბალი შურს იწვევს, ასე იყო და ასე იქნება!
- 217. „ახლა ჩემს ბუდეს მივაშურებ, შენ გზა განაგრძე ლაშქრისაკენ.“
- 218. ანზუდი ბუდეში დაბრუნდა.

219. თავის ძმების გზას ლუგალბადა ისევ დაადგა;
220. როგორც U-ჩიტი ფრინდება წმინდა ლერწმის ბარდიდან,
221. როგორც ლახამას სული ამოდის აბზუდან,¹
222. როგორც ციდან მინაზე დაშვება,
223. ლუგალბანდამ უეცრად შეარღვია ლაშქრის შუაგული, თავის ძმებს შორის გაჩნდა.
224. ძმებმა ჟრიამული იწყეს, ლაშქარი აგუგუნდა.
225. ძმებმა და თანამებრძოლებმა
226. დაქანცეს შეკითხვებით:
227. „ლუგალბანდა, შენ ისევ აქ ხარ!
228. „ლაშქარმა დაგტოვა, როგორც ომში დაცემული;
229. „მეტს ველარ შეჭამდი ნახირის მსუყე საჭმელს;
230. „მეტს ველარ შეჭამდი ფარეხის საუკეთესო ყველს;
231. „მაღალი მთიდან, საიდანაც არვის ძალუძს მარტო დაბრუნება;“
232. „საიდანაც არავის ძალუძს დაუბრუნდეს კაცთა მოდგმას, როგორ დაბრუნდი?“
233. და კვლავ ძმებმა და თანმხლებებმა
234. დაქანცეს შეკითხვებით:
235. „მთის მდინარეებს, ნაყოფიერების დედებს,

¹ ასოცირებულია ღვთაება ენქისთან. ენქის ჰყავდა „ენგურის 50 ლახამა“. ენგური არის აბზუს სინონიმი (შდრ. ქართული – ენგური). მოიხსენიება „ინანას და ენქის მითში“; Jeremy Black, Anthony Green; Gods, Demons and Symbols of Ancient Mesopotamia, British Museum Press.

236. „[სველი] შლამი აქვთ;
237. „წყალს როგორ სვამდი, როგორ ზიდავდი?“
238. ნეტარმა ლუგალბანდამ უპასუხა:
239. „დედასავით ბარაქიან მთის მდინარეებს
240. „სველი შლამი აქვთ;
241. „ მხარზე ვინეკი, წყალს ვსვამდი ზედაპირიდან;
242. „მგელივით ვბრდღვინავდი, ვძოვდი მდელოზე;
243. „მინას ვკორტნიდი გარეულ მტრედივით, რკოს ვჭამდი;”
244. ლუგალბანდას ძმებმა და თანმხლებლებმა,
245. ლუგალბანდას სიტყვები ირწმუნეს.
246. მთელი დღე ერთად გროვდებოდნენ პატარა ჩიტებივით;
247. ჰკოცნიდნენ და ეხვეოდნენ მას,
248. თითქოს gamgam - ბარტყი ყოფილიყოს თავის ბუდეში,
249. აპურებდნენ და აძლევდნენ სასმელს,
250. უკუაგდებდნენ ლუგალბანდას სნეულებას
251. და როგორც ერთი, კვლავ ურუქის [სულს] მიყვებოდნენ;¹
252. მთებზე ისე გადადიოდნენ, როგორც გველი გარს ერტყმის ძნას.
253. როდესაც არათამდე ერთი ლიეს მანძილი იყო;
254. არათას სათვალთვალო კოშკთან,²
255. ურუქ-ქულაბამ ბანაკი დასცა.

¹ გაურკვეველი ადგილია. მომდევნო სტრიქონებში ნათქვამია, რომ არათას ალყა უშედეგოა.

² როგორც ჩანს, დროებითი სათვალთვალო კოშკები ჰქონდათ აგებული.

256. ქალაქიდან ხელშუბების წვიმა მოდიოდა;
257. უთვალავი [ლვედის ხმა], როგორც მთელ წელიწადში მოსული წვიმის წვეთები;
258. არათას კედლიდან ზუზუნით ეცემოდნენ.
259. დღეები გადიოდა... თვეები გადიოდა... დრო გადიოდა... მთელმა წელმა გაიარა.
260. ცისქვეშეთში მოსავალი მიიღია;
261. წუხდნენ, როცა მოუსავლიან მინდვრებს ხედავდნენ;
262. ისრები, წვიმის წვეთებივით, მთელი წელი
263. გზაზე ცვიოდა.
264. აკაციები მთის კალთებზე ხარობდნენ,
265. რომლებმაც Sšumgal-ს ჭრილობა შეუხორცეს;¹
266. არავინ იცოდა როგორ დაბრუნებულიყო ქალაქში;
267. არავის ძალუძდა ქულაბაში დაბრუნება.
268. მათ შორის მყოფი ენმერქარი, მზის ვაჟი,
269. უსასრულო ყიჟინამ განარისხა და ააღელვა.
270. ეძებდა ვინმეს, ვინც ქალაქში დაბრუნდებოდა;
271. ეძებდა ვინმეს, ვინც ქულაბაში დაბრუნდებოდა;
272. მაგრამ არავინ თქვა: „ქალაქში დავბრუნდები!“
273. მაგრამ არავინ თქვა: „დავბრუნდები ქულაბაში!“
274. იგი მივიდა [უცხო] რაზმთან;
275. მაგრამ არავინ თქვა: „ქალაქში დავბრუნდები!“

¹ შუმერული ტერმინი sšumgal, – მას არ გააჩნია ზუსტი თარგმანი. უნდა იყოს მითიური ცხოველი, რომელიც გამოსახული იყო ბაბილონში, იშთარის კარიბჭეზე.

276. მაგრამ არავინ თქვა: „დავბრუნდები ქულაბაში!“
277. რჩეულ მეომრებთან მივიდა;
278. მაგრამ არავის უთქვამს: „ქალაქში დავ-ბრუნდები!“
279. მაგრამ არავის უთქვამს: „დავბრუნდები ქულაბაში!“
280. (იგი) კვლავ [უცხო] რაზმთან მივიდა;
281. კვლავ არავინ თქვა: „ქალაქში დავბრუნდები!“
282. კვლავ არავინ თქვა: „დავბრუნდები ქულაბაში!“
283. როცა კვლავ მივიდა რჩეულ მებრძოლებთან,
284. მხოლოდ ლუგალბანდა გამოეყო უძრავად მდგომ ჯარს,
თქვა:
285. „ჩემო მეფეო, ნავალ ქალაქში, მაგრამ ვერვინ შეძლებს
ჩემთან ერთად სვლას!
286. „მარტო ნავალ ქულაბაში, რადგან არვის ძალუძს ჩემთან
ერთად სვლა!“
287. **ენმერქარი:** „როდესაც ნახვალ ქალაქში, ვერვინ ივლის
შენთან ერთად!
288. „როდესაც ნახვალ ქულაბაში, ვერვინ ივლის შენთან
ერთად!“
289. ლუგალბანდამ ცა და მიწა დაიფიცა: „ქულაბას
ძღვევამოსილება შენ ხელთ იქნება!“
290. უხუცესთა კრების პირისპირ იდგა
291. სასახლეში, რომელიც მაღალ მთასავით აღმართულიყო
მიწაზე.
292. ენმერქარი, მზის ვაჟი,
293. ინანას წყენით ეუბნებოდა:

294. „ოდეს მეფობა ციდან ჩამოვიდა, ჩემმა კეთილმა დამ,
დიდებულმა ინანამ
295. „თავისი ბრწყინვალე მთიდან გამომარჩია და შემეცვარა,
296. „შემეცვანა ქულაბაში, აგურით ნაშენში,
297. „ურუქი მაშინ ჭაობი იყო, ლაფით სავესე,
298. „სადაც ევფრატის მშრალ ნიადაგზე ალვის ხე ხარობდა;
299. „სადაც ბებერი ლერწმის ხშირ ტყეში ნორჩი ლერწმები
ხარობდნენ;
300. „ენქიმ, ერიდუს მეფემ,
301. „მომცა ძალა ძველი ლერწმები გამეკაფა, ჭაობი დამეშრო;
302. „ორმოცდაათი წელი ვაშენებდი, ორმოცდაათი წელი
ვიქმოდე ამას;
303. „და ახლა, ნუთუ შემთხვევით, სრულიად შუმერსა და აქადში,
304. „მართუ,¹ რომელმაც არ იცის ხორბალი, აღზევდება?²
305. „ურუქის კედელი დგას ჩიტის მახესავით, უკაცრიელ
ადგილას გადაჭიმული;
306. „აქ, ამ ადგილას, ჩემი ძლიერება დასასრულს უახლოვდება;
307. „ჯარი გარს მეხვევა, როგორც ხბო დედას;
308. „როგორც ბავშვი, რომელიც დედას სძულს, დატოვებს
ქალაქს;
309. „ჩემი ბრწყინვალე და, კეთილი ინანა,

¹ დასავლეთის აღმნიშვნელი ტერმინი.

² ვინც „არ იცის ხორბალი“ – მიუთითებს მართუს არაცივი-ლიზებულობაზე. ასევე ჩანს მართუ „აქადის წყევლაში“ (იხ. Cooper, 1983) და „მართუს ქორწინებაში“ (იხ. Klein, 1996).

310. „ქულაბაში მიიჩქარის, აგურით ნაშენში!
311. „ნუთუ მას უყვარს ქალაქი, თუკი მე ვძულვარ?
312. „მისთვის ერთნი ვართ მე და ქალაქი.
313. „შეიძულებდა ქალაქს, თუკი ვუყვარვარ?
314. „მისთვის ერთნი ვართ მე და ქალაქი.
315. „შეეძლო nu-gig - ანზუდის ბარტყივით,
316. „ჩემი მოშორება
317. „და მიტოვება თავის სამყოფელში.
318. „ვთხოვ დამაბრუნოს ქულაბაში, აგურით ნაშენში,
319. „მაშინ გვერდზე გადავდებ ჩემს შუბს;
320. „იმ დღეს ხელს გავუშვებ, ჩემს ფარს დავამსხვრევ;
321. „ამას ვეუბნები ჩემს კეთილ დას, ინანას, ქვეყნიერების ქალბატონს.“
322. ითქვა და ნეტარმა ლუგალბანდამ სასახლე დატოვა.
323. ძმები და თანამებრძოლები
324. უღრენდნენ მას, როგორც უცხო ძაღლს, რომელიც ლამობს ხროვაში შეჭრას;
325. ლუგალბანდა ნავარდობდა როგორც ჩოჩორი, ჯოგში შეჭრას რომ ლამობს;
326. **თანამებრძოლები:** „ვინმე სხვა გაგ ზავნე ურუქში ბატონისთვის,
327. ენმერქარისთვის, მზის ვაჟისთვის!”
328. **ლუგალბანდა:** „მარტო წავალ ქულაბაში, არვის ძაღუძს ჩემთან ერთად სვლა“

- 329. თანამებრძოლები:** „ასეთ გზაზე დაჟინებით რად ითხოვ მარტო წასვლას?
- 330.** „თუ შენი მფარველი სული შენთან არ იქნა,
- 331.** „თუ შენი მფარველი სული შენთან არ იქნა,
- 332.** „ველარასოდეს დადგები ჩვენ გვერდით,
- 333.** „ველარასოდეს დაჯდები ჩვენ გვერდით,
- 334.** „ველარასოდეს დაადგამ ფეხს მიწაზე ჩვენთან ერთად,
- 335.** „მიუწვდომელ მთებში, სადაც არვის ძალუძს მარტო სიარული;
- 336.** „საიდანაც ცოცხალი არვინ დაბრუნებულა, ვერც შენ დაბრუნდები.“
- 337. ლუგალბანდა:** „ვიცი, დრო მიფრინავს, თქვენ შორის ისეთი მამაცი არავინაა, ვინც ჩემთან ივლის ამ უკიდევანო დედამიწაზე.“
- 338.** ლუგალბანდამ ძმების უიმედობის ჯინაზე,
- 339.** თანამებრძოლების სასონარკვეთის ჯინაზე,
- 340.** გზაზე საგზალი არ ნაიღო.
- 341.** მხოლოდ აღიჭურვა, სათითაოდ ატარა ყოველი იარაღი.
- 342.** მთის ბილიკით ვაკისკენ მიდიოდა,
- 343.** ანშანის შორეული მხარიდან ანშანის მთიან მხარემდე.
- 344.** გადალახა მათათა ხუთი, ექვსი, შვიდი სიშორე.
- 345.** შუალამეს, სანამ ინანას, ქვეყნიერების ქალბატონს, შესაწირს მიართმევდნენ,
- 346.** გახარებულმა შეაბიჯა ქულაბაში, აგურით ნაშენში.
- 347.** მისი ქალბატონი, დიდებული ინანა

348. სასთუმალზე იჯდა;
349. მის წინაშე ქედი მოიხარა,
350. როგორც ინანას ჩვევია შეხედოს ამა-უშუმგალანას, მწყემსს,
351. ისე შეხედა ნეტარ ლუგალბანდას.
352. როგორც ინანას ჩვევია ებასოს შარას, თავის ვაჟს,
353. ისე დაელაპარაკა ბრწყინვალე ლუგალბანდას:
354. „ჩემო ლუგალბანდა,
355. „ახალი ამბავი რა მოიტანე ქალაქიდან?
356. „არათადან მარტოდმარტო როგორ დაბრუნდი?“
357. ნეტარმა ლუგალბანდამ უპასუხა:
358. „აი, რა თქვა შენმა ძმამ, რაც თქვა,
359. „ეს არის, რაც ენმერქარმა, მზის შვილმა თქვა:
360. „ოდეს ციდან მეფობა ჩამოვიდა, ჩემმა კეთილმა დამ,
დიდებულმა ინანამ
361. „თავისი ბრწყინვალე მთიდან ამომარჩია და შემიყვარა;
362. „მან შემიყვანა ქულაბაში, აგურით ნაშენში;
363. „ურუქი მაშინ ჭაობი იყო, ლაფით სავსე;
364. „სადაც ევფრატის მშრალ ნიადაგზე ალვის ხე ხარობდა;
365. „სადაც ბებერი ლერწმის ხშირ ტყეში ნორჩი ლერწმები
ხარობდნენ;
366. „ენქიმ, ერიდუს მეფემ,
367. „მომცა ძალა გამეკაფა ძველი ლერწმები, ჭაობი დამეშრო;
368. „ორმოცდაათი წელი ვაშენებდი, ორმოცდაათი წელი
ვიქმოდი ამას
369. „და ახლა, ნუთუ შემთხვევით, სრულიად შუმერსა და აქადში,

370. „მართუ, რომელმაც არ იცის ხორბალი, აღზევდება?
371. „ჩიტის მახესავით დგას ურუქის კედელი, უკაცრიელ ადგილას გადაჭიმული;
372. „აქ, ამ ადგილას ჩემი ძლიერება დასასრულს უახლოვდება!
373. „ჯარი გარს მეხვევა, როგორც ხბო დედას;
374. „როგორც ბავშვი, რომელიც დედას სძულს, დატოვებს ქალაქს;
375. „ჩემი ბრწყინვალე და, კეთილი ინანა,
376. „მიიჩქარის ქულაბაში, აგურით ნაშენში!
377. „ნუთუ მას უყვარს ქალაქი, თუკი მე ვძულვარ?
378. „მისთვის ერთნი ვართ მე და ქალაქი.
379. „შეიძულებდა ინანა ქალაქს, თუკი ვუყვარვარ?
380. „მისთვის ერთნი ვართ მე და ქალაქი;
381. „შეეძლო nu-gig - ანზუდის ბარტყივით
382. „ჩემი უარყოფა
383. „და მიტოვება?
384. „ვთხოვ, დამაბრუნოს ქულაბაში, აგურით ნაშენში;
385. „მაშინ ჩემს შუბს გვერდით გადავდეგ;
386. „იმ დღეს ხელს გავუშვებ, ჩემს ფარს დავამსხვრევ.“
387. ინანამ, ბრწყინვალე ქალბატონმა, უპასუხა:
388. „ღვთიური მდინარის დასასრულს, რომელსაც კამკამა კალაპოტი აქვს,
389. „მდინარისა, რომლის ზედაპირიც ინანას ანარეკლია;
390. „სადაც ნაპირთან დატბორილ მდელიოზე,
391. „suḫur-maš თევზი სიცოცხლის ბალახს მიირთმევს;

392. „ველურ რკოს მიირთმევს კობრა;
393. „სადაც GIՆ-ՏԷՏ თევზი მეფე suħur-maճ თევზებისა,¹
394. „თამაშობს და ბედნიერად ხტის,
395. „ქერცლიანი კუდით წმინდა ადგილის ძველ ლერწმებს ეხება,
396. „იალღუნები...²
397. „მორევში იძირება
398. „დგას ეულად ერთი იალღუნი,
399. „მდინარის მორევთან დგას ეულად ერთი იალღუნი,
400. „და როდესაც ენმერქარი, მზის ვაჟი,
401. „მოჭრის იალღუნს და მისგან სახაპავს გააკეთებს,
402. „წმინდა ადგილის ძველი ლერწმები ამოიძირკვება, მათ
წყალი წაიღებს;
403. „როცა GIՆ-ՏԷՏ თევზს გამოდევნის, მეფეს ყოველი suħur-maճ
თევზისა, მდინარის მორევიდან,
404. „დაიჭერს, მოამზადებს და მიირთმევს
405. „და დააპურებს ა-ანკარას, ინანას ძლიერ ლაშქარს,
406. „მაშინ გაიმარჯვებენ მისი მეომრები.
407. „არათას ძლიერებას ენგურიდან მოუღებს ბოლოს;“
408. „თუ წაიღებს ქალაქიდან ძვირფას ლითონს, რომლის
მჭედელს თან წაიყვანს;
409. „თუ წაიღებს [ქალაქიდან] ძვირფას თვლებს და
ოქრომჭედელს თან წაიყვანს,
410. „დადებს ქვას და თავიდან გამოკვეთს ქალაქს,

¹ სახელწოდებები უცნობია და არ ითარგმნება.

² ბოტ. სამასრე ტირიფი.

411. „არათას ყველა მიწა სამუდამოდ მისი გახდება.“

ეპილოგი

412. „არათას გალავნის ქონგურები მომწვანო ლილაქვისაა!

413. „რომლის აგურის [კედლის] ქონგურები წითლად ელავენ!

414. „რომლის აგური ...[...] მოკალული ქვაა!

415. „სადაც მთიდან მოტანილი კვიპაროსები ხარობენ!

416. „დიდება ბრწყინვალე ლუგალბანდას!“

დასასრული